

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 10

XII aastakäik

1936

Tellimise hind postiga:

aastas . . .	100 senti
6 kuu peale .	55 „
1 „ „	10 „
Välismaale aastas	150 s.

Ilmub kord kuus.

Talitus ja toim.: Tallinn, Lai tän. 38, k. 4.
Telefon 448-35.
Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad
ja postiasutused.
Üksiknumber 10 senti.

Kuulutuste hinnad:

1 lhk.	kr. 20.—
1/2 „	10.—
1/4—6.— ja 1/8 lhk. „	3.—
Teksti ees —	50% kallim

Hambaravi tähtsus.

Hambaravi korraldus ja ulatus haigekassades. Mis haigekassadel sel alal teha tuleks.

Dr. Joh. Valdmann.

(Kokkuvõtte haigekassade tegelaste päeval dr. J. Valdmanni poolt peetud referaadist.)

I.

Hambahaigus on üks sagedasim haigus, mis inimkonda on tabanud. Juba kooliealistest lastest on peaaegu enam kui pooled vigaste hammastega.

Hambad on aga tähtsaimaid keha orgaane. Hammastega peame peeneks jahvatama oma igapäevase toidu, hambaid vajame kõne juures ja hambad annavadki inimese näole õigupoolest ta ilme. Hambutu inimene näeb kõige õitsvamaski elu eas juba raugalik välja.

Harilikult sünnib inimene maailma hammasteta. Umbes poole aasta pärast ilmuvad lapsele esimesed piimahambad ja kolmanda eluaasta pooleks, harva lõpuks, on lapsel 20 piimahammast, mis jäävad suhu kuni 6-da eluaastani. Kuuendal eluaastal kasvavad piimahammaste taha esimesed püsivad purihambad ja umbes samal ajal algab esimeste lõikepiimahammaste murdmine, asemele tulevad püsivad lõikehambad. Sageli ei märgatagi esimeste püsivate purihammaste tulekut ja neid peetakse tihti piimahammasteks. Mõned aga arvavad, et laps viimseid pii-

mapurihambaid ei vahetagi. Kõigi 20 piimahamba asemele tuleb 20 püsivat hammast ja peale nende veel 12 purihammast, nii on püsivaid hambaid kokku 32. Viimsed püsivad purihambad kasvavad 16.—40. eluaasta vahel, harva veel hiljemgi. Neid viimseid purihambaid kutsutakse tarkusehammasteks.

Hambad tervikuna moodustavad endast tasakaalustatud ja ühtlustatud orgaani — närimisorgaani. Kahjuks on aga väga haruldane nähtus, et inimene jõuab kõrgesse vanadusse terve hammastikuga. Peaaegu iga inimene saab varem või hiljem tunda, mida tähendab hambamädanik — hambaauk.

Kui hammas hakkab rikkema, siis lõhuvad lagunevad toidujäänused, mida eriti puhastamata suus rohkesti leidub, kõigepealt hambavaaba ja mädanik tungib edasi hamba sisemusse, hambaluusse. Nii tekib hambasse auk. Algul polegi valu tunda. Alles siis, kui mädanik jõuab hambaüdini, s. o. närvini, ja tekib närvipõletik, algavad valud, sageli ägedad hambavalud, eriti öösel. Tugeva valu puhul otsitakse abi arstilt.

Hambanärvipõletiku puhul surmab arst hambanärvi ja vaigistab sellega hambavalu. Edasi aga tuleb hammast veel vastavalt ravida ja ta lõpuks plomvida, see on hamba auk tuleb täita. Nii on võimalik hammast veel hulgaks ajaks päästa. Surmatult plommitud hammas on siiski palju nõrgem elusalt plommitud hambast. Surmatud hammast võiks peaaegu võrrelda kuivanud puuga metsas kasvavate puude vahel.

Halvem on lugu siis, kui valu tekitav hambanärv suretatakse, hammas aga jäetakse ravimata ja plombimata, või jälle siis, kui närvipõletiku valuaeg ära kannatatakse ja hammas jäetakse saatuse hoole. Siis võib mädanik mädaneva hamba närvi kaudu edasi lõualuudeni tungida ja lõualuudes levida. Tekib luukelmepõletik, millele seltsivad tugevad valud, palavik, ja põsk paistetak üles.

Kui asi on läinud niikaugemale, siis pole teha muud kui hammas kiireimas korras välja tõmmata. Vale on arvamine, et paistetuse puhul ei või hammast kõrvaldada. Just viivitamine võib saada hädaohtlikuks. Kui haiguseid on pääsnud juba verre, on sageli päästmine võimatu.

On kindlaks tehtud, et palju haiguseidusid satub kehha just vigaste hammaste kaudu. Läbi vigaste hammaste ja mädanevate hambajuurte pääsevad haiguseidud vere ja mahlade ringvoolu ja sel teel tekitavad nad ka teiste organide haigestumisi. Haigetes hammastes ja hambajuurtes on pisilastel soodsad arenemistingimused, kuna neid seal närimisega, toidu hõõrumisega ei tülitata.

Paljude haiguste puhul, nagu liigendireumatism, südamehaigused, närvi-valud, verevaesus, mitmed nahahaigused jne., arvatakse haiguse algpesa peituvat mädanevate hammaste juures. Niisuguste haiguste puhul tuleb kõik kahtlased mädanevad hambajuured ja hambad kõrvaldada. Kahtluse korral tuleb nii mõnigi hammas röntgenikiirtega läbi valgustada, hambast röntgenipilt teha.

Kergem on haigusest hoiduda kui haigust ravida, seepärast peab korralikult hambaid puhastama, võimalikult pärast iga söömaega või vähimalt õh-

tul enne voodisse heitmist ja hommikul enne töösse minekut. Korraliku hammaste puhastamisega karastame hambaigemeid, takistame hambakivi tekkimist ja pikendame hammaste iga.

Kaks korda aastas peab hambaid laskma kontrollida, kas pole tekkinud hambaauke ja kas pole hammastele kogunenud kivi. Need hambad, mis õigel ajal on plommitud, kus auk hambas närvi ei ulatunud, võivad aastakümneid suus närimisvõimelistena püsida. Aga ka surmatud hambad kestavad sageli võrdlemisi kaua närimisvõimelistena, neid saab katta kroonidega ehk kapslitega ja nende juurtesse võib kinnitada tihvthambaid.

On aga loomulikud hambad suust ära, tuleb nende asemele panna kunsthambad. Kui on võimalik, siis on paremad sillad, mis toetuvad veel suus olevatele hammastele, või plaatproteesid, mis toetuvad lõualuudele. Ka kunsthammastega saab toitu peeneks närida, nad on abiks kõnelemise juures ja annavad näole hoopis noorema ilme. Mitte üksi hammaste plombimise ja hambajuurte raviga ei piirdu hammaste ravi. Väga sagedane haigus on igemepõletik, mida vahest on raskem ravida kui mädanevat hammast. Ka hambakivi kõrvaldamist peab kuni paar korda aastas ette võetama.

II.

Suuremates haigekassades saavad kassaosalisel hambaravi oma hambarstimiskabinettides, kus töötavad kindlapalgalisel hambaarstid.

Vanim neist kabinettidest on Sindi ühishaigekassa hambaarstimiskabinett, mis avati 1922. aastal 12. veebruaril. Kohtla-Järve põlevkivikaevandus avas oma kabineti 1923. aastal, Tallinna ühine haigekassa 1925. a. detsembris. Järgnevad Narva ühine haigekassa, kes 1926. a. avas Narvas ja Kiviõlis oma kabineti, Tartu üldhaigekassa, kes avas kabineti 1927. a. sügisel, Pärnu ühishaigekassa 1930. a., Viljandi ühishaigekassa 1931. a. suvel ja Tallinna linna haigekassa, kes avas 1932. a. oktoobris oma hambaravikabineti.

Rakvere, Paide, Võru, Valga, Kuresaare ja mitmed vabrikute haigekassad annavad oma kassaosalisile

hambaravi lepinguvahekorras olevate hambaarstide juures või tasuvad arve järgi kassaosaliste hambaravikulud.

Neis haigekassades, kus on oma hambaarstimiskabinetid, saavad kassaosalised suuremalt osalt täielise hambaravi, küll on aga suuremates haigekassades mõnekuine (3 kuud) ooteaeg enne kui plombimist võimaldatakse.

Neis haigekassades, kus oma hambaarstimiskabinett puudub, on enamikus aastaseks normiks 3 plombi; mõnes kassas perekonnaliikmetele hamba-plombimist ei võimaldata.

Enamikus haigekassadest tuleb parema plommi puhul kassaosalisil juure maksa. Kunsthambad saavad kassaosalised ainult üksikutes haigekassades ja kassaosalisel tuleb kanda osa kulusid.

Järgmisest väikesest tabelist nähtub, kuipalju kuski haigekassa hambaarstimiskabinetis on suudetud kassaosaliste hambaid ravida ja plombida. See tabel näitab, kuipalju plombe tuli keskmiselt 100 abiõigusliku kassaosalise kohta 1934. ja 1935. aastal.

Abiõiguslike Plombide 100 abiõiguse arv. Keskmi- keskmine gusliku ne 1934-35 a. arv. kohta tuli kohta plombe.

Sindi ühishaigekassa	1419	874	62
Pärnu ühishaigekassa	3336	1663	50
Tallinna ühine haigekassa	31502	14877	47
Tallinna linna haigekassa	2215	1691	45
Narva üldine haigekassa	3352	1500	44
Tartu üldhaigekassa	9217	3892	42
Viljandi üldhaigekassa	2027	748	37
Kohtla-Järve põlevkivikaev. hk.	2215	778	35

Üldiselt peetakse tarviliseks iga 500—600 abiõigusliku kassaosalise kohta üks aastane arsti töötund. Seega on võimalik peaaegu kõiki abiotsijate soovet rahuldada. Tõuseb aga abiõiguslike arv juba 700-ni, on töö kiire ja nii mõnigi kord peab paratamata vähem hädavajalise ravi edasi lükkama.

Kui võtta 1934. ja 1935. a. arvud, siis leiame, et Sindi ühishaigekassas tuli 315 abiõigusliku kohta 1 aastane arsti töötund, Kohtla-Järve põlevkivikaev. hk. 443 ja Pärnu ühishaigekassas 556 abiõigusliku kassaosalise kohta 1 arsti töötund. Neis kolmes haigekassas peaks kõik abiotsijate soovid rahuldutama, sest neis pole ülekoormatust.

Tallinna ühine haigekassa, kus 750 abiõigusliku kohta on 1 aastane arsti töötund, Tallinna linna haigekassa 756 ja Tartu üldhaigekassa 970 abiõigusliku kohta 1 a. arsti töötunniga töötavad juba ülekoormatusega, viimane isegi väga suure ülekoormatusega. Neis kassades on patsientide soovide rahuldamine juba raskem.

Arsti palgaks on üldiselt 30 krooni kuus 1 töötunni eest.

Ainult Tallinna ühise haigekassa hambaarstimiskabinetis on silmatorkavalt madalad arstide palgad.

III.

Haigekassades tuleb hambaravile enam tähelepanu pöörda. Hambaarstimiskabinettide tööga ülekoormatus tuleb lahendada arsti töötundide lisamisega, mitte abinormide kärpimisega, sest meie kõikide tervis oleneb suurel määral meie hammastest.

Palgalise puhkeaja õigus.

Iimar Rebane.

Palgalise puhkeaja all tööõiguses mõistetakse töövõtja vabastamist teatud ajahikuks töökohustusest palgalepingulise suhte katkemiseta.

Palgalise puhkeaja õigus Eesti tööõiguses on võrdlemisi uus mõiste. (R. T., 1934, 108, 848.) Selle õiguse ulatus ei ole aga ka rahvusvaheliselt väga lai. Palgalise puhkeaja õigust on tunnustatud Austrias (1910. a. ala-

tes), Nõukogude Liidus, Lätis (1922. a.), Soomes (1919. a.), Daanis (1921. a.), Poolas (1922. a.), Tšehhoslovakkias (1921. a.), Luksemburgis (1919. a.), Itaalias (1927. a.).

Palgalise puhkeaja õiguse kehtivuse ulatusse puutuvalt tähendatagu, et palgalise puhkeaja õiguse ulatuse mõttes tuleb vaadata lahus tööstuslikke käitisi ja töövõtjaid neis.

Tööstusliku käitise mõiste palgalise puhkeaja õiguses erineb mitmeti Eesti tööõiguses käibivast tööstusliku käitise mõistest. Siin mõistetakse tööstusliku käitise all käitist, kus töötab vähimalt viis töövõtjat ja kus maapõue varandusi kaevetakse, saadusi valmistatakse või töödeldakse. Järelikult palgalise puhkeaja õiguses tööstusliku käitise mõiste on kitsam tavalisest. Esiteks on ta piiratud töövõtjate arvu alammääraga ja teiseks on tööstusliku käitise mõistest suletud välja veonduse ja ehituskäitised (Vrd. R. T., 1924, 68, 30 § 1, p. p. c, d-s toodud loend); viimaseis ei kehti palgalise puhkeaja õigus.

Palgalise puhkeaja õigus, kehtides ülalnimetatud tööstuslikes käitises, haarab vaid osa nende käitiste töövõtjaskonnast.

Töövõtjaks palgalise puhkeaja õiguses loetakse ainult need töövõtjad käitises, kus kehtib palgalise puhkeaja õigus, kes on käitise valdajaga palgalepingulises vahekorras, kui see palgaleping ei ole sõlmitud kuu- või pikemaajalise palga alusel. Järelikult ei ole tähtis palgalepingulise vahekorra kestus üldse, vaid palga maksmise ajaline alus (kuu- ja pikema aja palk).

Põhimõtteliselt kehtib palgalise puhkeaja õigus kõigi tähendatud töövõtjate suhtes, kuid konkreetseil juhtudel palgalise puhkeaja saamine on siiski seotud teatud eeldustega.

Palgalise puhkeaja saamise õigus on ainult neil töövõtjail, kes on vähimalt aasta katkestamatult töötanud käitise valdaja ükskõik missuguses käitises. Töö loetakse katkestamatuks ka neil juhtumel, kui tööline on haiguse tõttu või mõnel muul mõjuval põhjusel töölt puudunud või kui ta on tööpuuduse või mõnel teisel põhjusel tekkinud tööseisaku või töövõtjate

arvu vähenemisel vallandatud, aga võetud uuesti tööle kolme kuu jooksul pärast vallandamist. Mõjuvaid põhjusil töölt puudumine ei ole piiratud mingi tähtajaga (n. kaks nädalat, vrd. TTS § 62, p. 2). Mõjuvaid põhjusil töölt puudumise ajast hoolimata tekib kohustus palgalise puhkuse saamiseks seni, kuni kestab palgalepinguline vahekord. Mõjuvaid põhjusi palgalise puhkeaja õiguses ei ole loendatud, peale haiguse, sellepärast tuleb mõjuvate põhjuste all mõista seesuguseid põhjusi, mis ei luba tööle ilmuda, hoolimata tööle ilmumise soovist. Ses mõttes mõjuvaid põhjusil töölt puudumise mõiste puhkeaja õiguses kattub selle mõistega TTS-es. Mõjuvate põhjusteta töölt puudumisel loetakse töövõtja töö katkestunuks, hoolimata selle puudumise kestusest, ja õigust palgalise puhkuse saamiseks pole ka siis, kui mõjuvate põhjusteta töölt puudumine ei kestinud nii kaua, et see annaks õiguse tööandjale töösuhte lõpetamiseks. Vastupidisel tõlgitsemisel ei oleks suurt praktilist tähendust, sest tavalisest mõjuvate põhjusteta töölt puudumisel teatud aja jooksul (3 päeva järjest või 6 päeva kuu jooksul) tööandja ühekülgsest katkestab töösuhte.

Siiski arvestades asjaolu, et seadus (R. T., 1934, 108, 848, § 3) räägib töölt puudumisest, mis eeldab teatud ajalist kestust, ja et TTS arvestab ses suhtes päevi, tuleb jõuda järelduseni, et mõjuvate põhjusteta töölt puudumisel loetakse töövõtja töö katkestunuks vaid siis, kui see puudumine kestis vähimalt ühe päeva.

Küsimus võib siiski teatavas mõttes olla vaieldav, eriti lähtudes seaduse sotsiaalpoliitilisest sihist ja otseste juhendite puudumisest. Seetõttu oleks vajaline küsimuse lahendamine, vähimalt vastavas määruses.

Palgalise puhkeaja mõistes sisaldub kaks elementi: esiteks töövõtja vabastamine töökohustusest teatud ajaühikuks ja teiseks palgalepingulise suhte katkematus selle tagajärjel.

Esiteks, töövõtja vabastamine töökohustusest teatud ajaühikuks tähendab tööandja kohustust anda töövõtjale vähimalt, mõeldavasti aga ka pikemaks ajaks, seitse päeva järjest

kestva puhkuse. Selle puhkuse aja jooksul töövõtja on vaba ega viibi üldse tööandja käsutuses, ei ole, järelikult, kohustatud töötama. Puhkeaeg peab antama ühes osas.

Teiseks, palgalepingulise suhte katkematus tähendab tööandja õigust saada palka tavalisel määral puhkeaja eest, töölepingus määratud kaheksatunnilise töö põhitasu ulatuses iga puhkepäeva eest. Kui töölepingus ei ole määratud põhitöötasu, siis arvestatakse päevatasuna eelneva kolme kuu jooksul normaaltööajal teenitud tasu, arvestamata preemiaid ja perekonnaabiraha, jagatud päevade arvuga, mis töövõtja selle aja jooksul oli tööl.

Puhkeajal kasutavad töövõtjad raudteel sõites 50% hinnaalandust puhkusele söitmiseks.

Tööaastana puhkeaja õiguses arvestatakse aega 23. septembrist 28. septembrini, puhkeaeg peab antama 1. jaanuari ja 1. oktoobri vahel. Erandlikult juhtumeil, kui käitise valdajale tekib raskusi 7 päeva järjest puhkuse andmine, võib ta vabaneda sellest kohustusest töövõtjate suhtes, kellele ta maksab tasu kolme jõulupüha, uue-aasta päeva, iseseisvuspäeva, suure reede

ja esimese ülestõusmispüha eest vastavale pühale järgneval palgamaksmisel, vabastades töövõtjad neiks päeviks igal juhul töölt. Palk arvutatakse samadel alustel kui palgaliselgi puhkeajal. Ei ole lubatud maksa osaliselt lisatasu ja osaliselt anda palgalist puhkust.

Kui käitise valdaja ei ole täitnud palgalise puhkeaja õiguse eeskirju, peab ta 1. oktoobrile järgneval palgamaksmisel maksma poolteisekordselt seitsme päeva palga või poolteisekordselt nende päevade eest, mil lisatasu pole saadud.

Kui töösuhete katkeb enne 1. oktoobrit, aga pärast 24. detsembrit, ja kui töövõtja on töötanud käitises katkestamatult vähimalt ühe aasta, on töövõtja õigustatud saama 7 päeva palga, kui ta pole saanud seitse päeva järjest kestnud puhkust või pühade lisatasu. On aga töövõtja saanud osa pühade lisatasu, siis on ta õigustatud nõudma nii mitme päeva palka, kui mitme päeva eest ta pole saanud lisatasu.

On keeldud vähendada töövõtjate arvu või töötasu puhkeajaõigusest järelduvate lisakohustuste tõttu.

Raskusi praegu maksva haiguskindlustuse seaduse teostamisel ja nende kõrvaldamise võimalusi.

Karl Lukk, Tartu üldhaigekassa asjaajaja.

(Haigekassade tegelaste päeval, 12. sept. 1936. a., ettekantud referaat.)

Niisama vana kui Eesti vabariik on püüe praegu maksvat haiguskindlustuse seadust muuta. Praeguse haiguskindlustuse seaduse muutmise vajalisust on eriti rõhutanud meie tööandjate ringkonnad, kelle ainuke retsept on olnud: laske meid haigekassasid juhtima. Muid sisulisi parandusettepanekuid pole neilt kuulnud.

Kuna haiguskindlustuse seaduse muutmine seisab ees, siis teen mõned märkused nende puuduste kohta praeguses haiguskindlustuse seaduses, mille vastu tuleb pörgata iga päev haigekassa tegelikku tööd tehes.

Minul on ettepanekuid, mil on sihiks tööd lihtsustada ja mõtete lahkuminekuid haigekassa ja liikmeskonna vahel vähendada, haigekassa majanduslikku seisukorda stabiliseerida ja tööinspektsiooni tööd tööandjate poolt haigekassale valeteadete andmise selgitamise puhul vähendada.

Toon mõned iseloomustavamad juhud haige-

kassa tegelikust tööst, mis on vajalised nende ettepanekute mõistmiseks.

Tööandja on kohustatud haigekassale kindlaksmääratud tähtaegadel järele andma teateid tööle võetute, väljamaksetud palkade ja töölt lahkunute kohta.

Nende teadete andmine lonkab. Eriti patustavad selles asjas pisikäitiste omanikud. Ei anta neid teateid tähtaegadel. Eriti „unustatakse“ tihti teated andmata töölevõetuiust ja jäetaksegi teated andmata, kui tööline lahkuib lühikese aja järele. See lühike aeg võib vahest kuid kesta. Sellastel juhtudel jäetakse töölisel haigekassamaks maha arvamata ja tööandja, arusaadavalt, jätab ka oma maksu maksmata põhimõtte järgi „Kes kopikat ei kogu, see rublat ei saa“.

Ei tunne tööandja ega tööline tarvidust kohuste täitmiseks haigekassa vastu seni, kuni tervis on hea ja pole arstiabi vaja. Kui aga haigus majja tuleb, siis teavad mõlemad, niisasti tööandja kui ka tööline, et haigekassa

on olemas ja et tal tuleb kohustusi täita haigestunud tööliste vastu.

Sellasel juhul, kui tööandja ja tööline on ühes nõus, antakse haigekassale teateleht vorm nr. 1.

Kuid ärgu arvatagu, et kohustusi täidetakse tööle võtmise päevast. Seda kaugeltki mitte. Pole selleks tarvidustki, sest haigekassa peab igal juhul haigestunud tööliste vastu oma kohustusi täitma, hoolimata sellest, kas haigekassa vastu on kohustusi täidetud või mitte, ja vaatamata sellele, kuidas neid on täidetud.

Haiguskindlustuse seaduse § 279 järgi algab haigekassa liikmeks olek tööle võtmise päevast. Selle paragraafi kohta seletas riigikohus J. Otsa protsessi puhul, et haigekassal tuleb kassaliikme vastu kohustused täita, vaatamata sellele, kas tööandja vastavat töölist haigekassale on üles annud või mitte.

Niisiis kirjutatakse tööline haigekassasse sisse mingisuguse laest võetud kuupäevaga ja samast päevast hakatakse tasuma ka haiguskindlustusmaksu. Haigekassal aga tuleb kassaliikme vastu kohustusi täitma hakata täiel määral esimesest liikmeks oleku päevast ja vaatamata sellele, kas liikmeks olek on kestnud ühe päeva või kaksikümne aastat. Sellane hilja haigekassasse sissekirjutatud kassaliige juba oma huvides oma töölist tööle astumise päeva ei avalda, et hoiduda sekeldustest, olles valel arvamisel, et tema abisaamine haigekassalt võiks selle tõttu kaduma minna.

Kui siis säärane värske kassaliige tuleb abi saama, siis tuntakse haigekassas huvi selle vastu, kus see uustulnuk varem on töötanud ja kuidas kassaliikmeks saamine teda otsekohe arstiabi vajavaks on teinud. Vastus on harilikult põiklev ja šablooniline, et on töötatud „siin ja seal“, ja et lihtsalt ei ole meele, kus on töötatud, millal on töötatud, ka varemate tööandjate nimed on „unustatud“ jne. Pika usutlemise järele selgub, et on töötatud juba pikemat aega, aga pole haigekassale üles antud. Sellased juhtumid on haigekassas igapäevane nähtus.

Kui nüüd pöörduda tööandja poole järelepärimisega, miks pole õigel ajal sisse kirjutatud, siis seletatakse, et, vaata, ta oli „ajutine“, „meie ei teadnud, kas ta tööle jääb“, „ta ei töötanud kunagi üle viie päeva järgmööda“, isegi „ta polnud ju haige“... jne. Tehku nüüd haigekassa selgeks, millal tööle võtmine aset leidis ja kui suurel määral haigekassat on tässtatud maksmata jäetud maksudega.

Haigekassa seisukord on märksa parem sellastel juhtudel, kui tööline lahkub konflikti tõttu. Siis tuleb ta juba ise kaebama. Ja haigekassa olgu see jumala vits, kes peremeest peab nuhtlema, mitte selle patu pärast, mis ta on teinud haigekassa vastu, vaid selleks, et kaebaja saaks rahuldatud, et ta saaks peremehele „näidata“, ja et ta saaks suuremat haigusraha kui töölt ärajäämise on põhjustanud töövõimetusega seotud haigus.

Märksa laialdasem kui tööle võetuist teatamata jäämine on palkade, õigemini osa tööpalga, haigekassa eest varjamine. Sellega saa-

vad toime isegi päris soliidset ettevõtet. On avalik saladus, et 8-tunnilise tööpäeva seaduse vastu väga laialt patustatakse. Tehakse 10, 12 ja rohkemgi tunde päevas. Kuid haigekassale antavatel palgasmaksu teatelehtedel näidatakse 8 tunni palk päevas ja maksetakse selle pealt ka haigekassamaks. Seda mitte ainult haigekassa pärast, vaid tööinspeksiiooni ja ka maksudevalitsuse pärast. Pidevalt töötavates käitistes, kus tööline peab kartma oma koha pärast, võib see kesta aastaid ega tulegi avalikuks, või olgu siis, et tööline konflikti tõttu lahkudes kõik tõelised asjaolud ja varjatud palgad avaldab.

Kõige suuremal määral patustavad ehitustööstused tööpalkade kohta ebaõigete teadete andmisega, vähimalt tuleb sealt kaebusi kõige rohkem. Ehitustöö aga on oma iseloomult ajutine ja nendel töötavatel isikud on väga liikuvad, kes ei ripu nii väga oma koha küljes. Neil pole ju midagi kaotada, sest töö kestab niikuinii ainult lühikest aega. Ehitustöölised juba avaldavad oma tõelise palga ennem kui pidevalt töötaja käitise tööline.

Võiks ju ütelda, et mis haigekassale läheb korda tööliste palk, kas see on suur või väike, õige või ebaõige, sest haigekassa maksab toetusraha vastavalt palga suurusele ja annab arstiabi vastavalt oma sissetulekuile. On tööpalk suurem, siis on ka toetusraha suurem ja siis on ka arstiabi andmiseks ning perekonnaliikmete abistamiseks suuremad võimalused. On tööpalk väike, siis on ka toetusraha väiksem, arstiabi antakse majandusliku võimaluse piirides ja perekonnaliikmete abistamine võib kõrvale jääda, mida tööinspeksiioon on ka sooritanud. Nii et haigekassat teoreetiliselt ei tarvitseks huvitada palga suurus. Olukord on ainult siis sellane, kui haigekassa ja ta tegelased asuvad automaadi seisukorda, kes ei tunne huvi selle kohta, mis nende ümber sünnib.

See ei ole haigekassale siiski kaugeltki ükskõik. Saadavatest summadest tuleb katta kulud ja sellest olenevad kõik haigekassa võimalused. Kassaliige tahab haigekassalt võimalikult täit abi ja haigekassal tuleb seda talle muretseda.

Harilikult selguvad varjatud palgasummad siis, kui kassaliige haigestub ja liiga väikese abiraha saab. Siis tehakse harilikult mürtsu haigekassas, olles arvamisel, et haigekassa on see kõige kurja juur, kes ei maksa haiguseraha nii suurel määral kui seda abisaaja sooviks ja vastavalt haigestunu tõelisele palgale.

Kuuldub ka kassateenijate solvamisi, et „millest teie siis oma palga saate, kui te makstate kassaliikmele täie abiraha.“ Unustatakse aga, et kassateenija ei ole kellelegi abi määraja ega selle äravõtja, on vaid käsutäitja.

Ei ole haruldased ka sellased juhud, kus haigestunud tööline vaikides kannatab, saades osa palga haigekassa eest varjamise tõttu otse häbemata väikest toetusraha, aga oma tõelist teenistustasu suurust haigekassale avaldada ei julge. Kui haigekassa hakkab selgitama tõelist palga suurust, siis on konflikt möödapääsmatu ja teenistuskoha kaotus kindel. Ennem siis juba kannatatakse, kui ainult teenistuskohat alles jääb.

Palgamaksu teatelehtedel näidatud palgad peaksid olema õiged, mida nad sageli ongi.

Palgamaksu teatelehtedele võivad sattuda vead ka eksituse tõttu, mis on kergesti parandatavad ja andestatavad.

Palgamaksu teatelehtedel võib olla vigu, mis on tingitud teadmatusest, näiteks jäetakse üles andmata natuuras antud palk, preemiad jne.

Kõige sihvem liik vigu on sellased, mis tehakse sihiga, et haigekassale vähem maksa. Igapäevane nähtus on, et jäetakse ületunnitasku ja osa tükitöötasust üles andmata. Seda ei tehta mitte ainult haigekassa pärast, vaid rohkem sellepärast, et hoiduda lubamata ületunnitöö tegemise pärast sekeldusist tööinspektsiooniga, ja veel enam sellepärast, et tõeliselt väljamaksetud palgasummat maksuinspektsiooni eest varjata, sest suurema palgasumma juures on ka maksud suuremad.

Missugused kurioosumid palkade varjamises võivad ette tulla ja missugused otse sandipalgad haigekassale üles antakse, selle kohta pakuvad huvitavat näidet ühe Tartus asuva ühistegelise ettevõtte palgamaksu teatelehed, kus ajavahemikul 1. jaanuarist 1935. a. kuni 31. märtsini 1936. a., s. o. 15 kuu jooksul, on õppinud tööliste palk näidatud järgmises suuruses: üks tööline Kr. 61.90, teine tööline Kr. 52.40, kolmas tööline Kr. 24.—, neljas tööline Kr. 15.—, viies tööline Kr. 5.— ja kahele töölistele, kes igasse palgamaksu teatelehte on sisse kantud, on näidatud töötasu 0 (loe null). Ja ka sellaste kindlustusmaksude tasumise korral tuleb haigekassal anda täit abi.

Eeltoodust on selge, et haigekassa tulud olenevad suurel määral tööandja aususest ja heast tahtest. Kui tööandja näitab esitatavas palgamaksu teatelehes õiged palgad, siis on asi korras. Ebaõigete teadete andmise korral on aga tõelisi palku väga raske kindlaks teha.

Kui valeteadete andmine on selgitatud, siis võib ju tööandja vastu esineda kaebusega, mida tuleb teha tööinspektori kaudu. Ja sellekohaste kaebustega esinevadki haigekassad.

Kuid senised kogemused on näidanud, et kaebuste tõttu tekkinud tööaja- ja närvide kulu on asjatu, sest tihti järgneb õigeksmõistev otsus või, kui ta mõistetaksegi süüdlaseks, siis on trahv nii väike, et selle eest ei oleks maksnud üldse vaeva näha.

Haigekassale tähtsal teadete andmata jätmise eest on ka karistus ette nähtud. Et sellast teadete andmata jäätat karistada, selleks on väga keeruline ja aegaviitve tee, mida püüan kirjeldada. Asjakäik on järgmine: 1) haigekassas selgub kontrollimisel, et teated on andmata; 2) koostatakse kaebekiri, mis saadetakse tööinspektorile; 3) tööinspektor teeb korralduse politseile asjaosaliste ülekuulamiseks; 4) politsei kuulab üle esmajoones haigekassa asjaajaja ja siis teised asjaosalised, mille järele ta saadab toimetuse tööinspektorile tagasi; 5) tööinspektor saadab toimetuse vanemale tööinspektorile; 6) vanem tööinspektor teeb trahviotsuse; 7) otsus kuulatakse asjaosalisele politse kaudu. Nii kee-

ruline on asja käik. Peaks küll olema lihtsam ja — kiirem! Sellele järgneb asja klaarimine ja tüli haigekassas seda enam, et trahviotsuse kättesaamise ajaks on tihti teatelehed haigekassale ära saadetud. Vanema tööinspektori poolt määratud trahv harilikult ka maksetakse. Kuid haigekassa eest varjatud palga pealt jääb haiguskindlustusmaks ikkagi saamata, sest selle täpne suurus jääb harilikult selgitamata, ja ka sisse nõudmata. Kui tööandjat on trahvitud, siis on sellega ka asi lõpetatud, vaatamata sellele, kas teated haigekassale on antud või mitte. Teist korda sama süü pärast enam ei trahvita, sest ka trahv ei liiguta tööandjat oma kohustusi haigekassa vastu täitma. Ja haigekassa ei teagi, kas tema poolt algatatud kaebus on annud mingeid tagajärgi või mitte, sest haigekassale vanema tööinspektori otsusest ei teatata. Harilikult venib asja käik kuid.

Oleme lugenud tööinspektsiooni punasest raamatust, et üleastumised esimesel korral andestatakse. Haigekassa ei tea kunagi, kas kaebusele on järgnenud karistus või andustus.

Haigekassa tegevus on aga teadete andmata jätmise tõttu takistatud. Ei saa näiteks haiguseraha haigele kassaliikmeile välja arvestada ja maksa, kuna pole teada enne haigestumist teenitud palga suurus.

On tarvis leida sellane kord, et tööandjal polegi vajadust palgamaksu teatelehti haigekassale saata, seda enam, et väiketöösturid tihti nurisevad, nagu teeks neile suuri raskusi haigekassale igakuine teadete andmine. Kuid sellest korrast hiljem.

Nüüd vaatleme konflikte ja mõtete lahku minekuid ja selle väjaarvestamisel.

Haiguseraha arvutamisel on üleriiklikult läbi viidud sellane arvutamise viis, et teataval ajavahemikul teenitud palgasumma jagatakse sama ajavahemiku kalendri tööpäevadele. Kui nüüd keegi pole töötanud kõikidel tööpäevadel ja tema haigusraha on väiksem kui teisel töölistel, kel päevapalk on niisama suur, kuid kes kõik tööpäevad on töötanud, siis on nurin suur. Võtab suurt suukulutamist, et selgeks teha, mispärast haigusraha pole mitte kaks kolmandikku ühe päeva palgast, vaid kaks kolmandikku keskmisest teenistustasust.

Tööl puudumine sel ajavahemikul, mis tuleb arvesse haigusraha arvutamisel, muudab märksa saadavat haigusraha.

Tuleb ka ette juhtumeid, kus tööandja on „unustanud“ osa palgast üles andmata; lihtsalt „kogemata maksulehest välja jäänud“, nagu harilikult vabandatakse.

Muidugi antakse siis hiljem need „unustatud“ palgasummad üles ja haigekassa saab oma 6% palgast kätte, aga peab sama deklaritud palgasumma pealt 67% maksuma haiguserahaks.

Kasulik sellane kaup haigekassale ei ole, see on selge ütlematagi. Kuid see on haigekassas igapäevane nähtus.

Mõtete lahku minekud haiguseraha suuruse pärast võivad tulla ka eksimise pärast haiguseraha arvutamisel. Võtame näiteks Tartu üldhaigekassa alla kuuluva Ulila turbatöös-

tuse, kus ajuti töötab 600—700 inimest. Need isikud kantakse palgamaksu teatelehte tööle võtmise järjekorras. Üks ja sama isik on teinud tööd 1) artellis, 2) masina rikkimineku töttu ajuti tunnitööl, siis 3) tükitööd käändude juurimisel, 4) päevatööd kraavikaevamisel ja 5) ületunnitööd. Iga tööliigi kohta täidetakse eraldi palgatabel ja vastavalt sellele palgamaksu teateleht. Kui sellane kassaliige haigestub, on suur töö, et tema nelja kuu teenistustasu kokku otsida mitmekümnest palgamaksu teatelehest, millel del kõikidel nimede arv ulatub sadadeni.

Seda tööd vabrikute haigekassad ei tunne, kus keskmise palga suuruse teatab haigekassale vabriku kontor.

Kui siis kogu palka viimse sendini pole arvesse võetud, on jälle nurin suur.

Väga tihti tuleb haiguseraha ümber arvestada selle töttu, et haiguseraha väljaarvutamise ajaks pole kõik palgamaksu teatelehed jõudnud haigekassasse ega saa selle töttu haigestumise momendini teenitud töötasu arvesse võtta. Kuid haiget abiraha ootama panna palgamaksu teatelehte puudumise pärast ei ole õige ega otstarbekohane. Tagavarasummasid töölisel harilikult ei ole. Toetusrahad arvutatakse neil juhtudel nende andmete põhjal, mis haigekassal on olemas. Kui nüüd mingisuguse erakordse asjaolu töttu viimane palk on olnud suurem ja seda pole teatelehte puudusel arvesse võetud, siis nõuab kassaliige kindlasti haiguseraha ümberarvestamist, mida ka tuleb teha. Kui see aga on väiksem, siis peab haigekassa olema valvel, et tema huve ei riivataks.

Ma arvan, et kõigile haigekassade tegelastele on silma puutunud asjaolu, et viimased palgad enne haigestumist on tihti suuremad kui varemad palgad. Sel asjaolul on mitu põhjust, mis on järgmised: 1) On küllalt sellaseid töövoime kaotusega seotud haigusi, mida kassaliige võib ravima hakata siis, kui see temale on majanduslikult kõige soodsam, näiteks song, pikaldased kasvajad, krooniline pimesoole põletik, närvinõrkused, tiisikus, reuma, ka verevaesus jne. Neid haigusi võib kassaliige ravima hakata siis, kui see temale on kõige soodsam. Neil juhtudel oodatakse, milal „haigeks jääda“, õigemini, remont enese kallal ette võtta. 2) Ülepingutus ületunnija tükitööga, mis tõstab küll teenistustasu, kuid lagastab tervist. 3) Antakse palgad haiguse juhtude eel õigesti üles, kuna kassaliige seda ise nõuab. Ja see on võimalik, kuna palgamaksu teatelehte sisseandmine järgneb harilikult hilinemisega.

Kujukaks näiteks võiks siin olla juhtum A. L. rätsepatöökojast Tartust, kus kassaliige A. H. teenis pikemat aega tasuga alla 40 sendi päevas. 1. aprillil 1936. a. tõusis aga palk äkitselt Kr. 1.06 peale päevas. Samale kassaliikmele andis arst tööst vabastuse eeloleva sünnituse puhul juba 21. maist alates ka kassaliige sünnitas 30. juunil. Niisiis täpselt kolm kuud enne sünnitust „tõsteti“ palk ligi kolmekordseks. Et palk tööpoolest niisuguse järsu hüppe ülespoole tegi, seda ei usu küll keegi. Aga „juriidiliselt ei ole mi-

dagi tetta“! Ja haiguseraha tuleb maksa viimase palga järgi.

Ei juhtu mitte ainult seda, et palk vähemana üles antakse, on võimalikud isegi sellased juhud, kus palk näidatakse suuremana kui see tegelikult on. Nende kirjeldamine viiks aga pikale.

Vaatleme nüüd, kuidas laheneb eeltoodud põhjusil vähem haiguseraha saanuile haiguseraha tagantjärele maksmine.

On kassaliikmeid, kes päris rahulikult teel oma asja ära lahendavad ja kellele asja võib selgitada. Kuid on ka sellaseid, kes suurt lamenti teevad ja enesele midagi seletada ei lase. On aga ka sellaseid kivinenud arusaamisega inimesi, kellele asja seletada on võimatu. Nad jäävad selle juure, et nendele sihilikult on vähem maksetud ja ülekohtu tehtud.

Kuid on ka sellaseid, ja neid pole mitte vähe, kes oma asja haigekassas ei lahenda. Minnakse töökohta, ässitatakse seal ja diskrediteeritakse haigekassat, ilma et neid tõelisi põhjusi üldse öeldaks, mispärast haiguseraha pole nii suur kui seda kassaliige peaks saama või saada sooviks. Muudkui haigekassas tehtavat sohki ja aetavat puha onupojapolitikat.

On ka neid, kes lähevad otseteed tööinspektori juure kaebama. Ja sealt nõutakse siis seletust, vahest ka kirjalikku, ja selle juures üksikasjalist ja täpset seletust, mispärast on talitatud nii ja mitte teisiti.

Peaaegu ütlema, et haigekassade ja tööinspektorite vaated on mõnegi asja kohta lahku läinud, mida on tulnud isegi riigikohtu otsuste kaudu klaarida, ja alati mitte haigekassade kahjuks.

Ma loodan, et olen eeltooduga suutnud selgeks teha neid asjaolusid, mis põhjustavad mõtete lahkuminekuid. Olen suutnud näidata, et praeguse korra juures tihti haigekassa majanduslik seisukord ja prestiiž kannatab, kui tulevad selgitamisele asjaolud, mis ei ole tekkinud hgk. süü läbi. Olen suutnud näidata seda asjatut tööd ja närvide kulu- tust, mida tuleb teha igasuguste juurduste toimetamisel, kaebuste esitamisel, mille tulemus tihti on null, haiguserahade ümberarvutamisel jne.

Kõik eeltoodud pahed on kõrvaldatavad süsteemi muutmise kaudu. Vähiimalt arvan teoreetiliselt selle uue korra parema olevat, kuigi praktiliselt võivad uued raskused esile kerki- da. See uus kord pole minu leiutus, vaid see on mujal (Norras) juba läbi viidud.

Kuidas stabiliseerida haigekassa tulusid ja kassaliikmete toetusraha?

Kuidas lihtsustada haigekassale teadete andmist, nii et tööandjail selle üle poleks nurisemist?

Kuidas vähendada tööinspektorite töökoormat haigekassale valeteadete andmise juurdlemisel ja neis asjus kohtu käimisel?

Kuidas lihtsustada keerulist haiguserahade väljaarvutamist?

Haigekassade töö lihtsustamise ja ühtlustamise üle on kongressidel ja konverentsidel varemaltki sõna võetud. Eriti aktiivne oli sel alal tööinspektor härra Veidenbaum, kes kandis selleks ette terved süsteemid, tahtes

pigistada oma Prokrustese sängi niihästi Tallinna ühist haigekassat oma 40.000 abiõiguslikuga kui ka Rosen ja Ko vabriku haigekassat, kus on ainult 30 liiget. Mina rääkisin tööinsp. Veidenbaumi ettepanekuile vastu. Olin neile vastu sellepärast, et taheti haigekassa tehnilisele ja kantseleitööle ümber tõmata mingit Hiina müüri, mis igasugusele arenemisele oleks tee sulgenud. Kuid ma ei saa siiski ütlemata jätta, et teatava protsendi härra V. ettepanekuist olen siiski leidnud elluviimise väärilise olevat ja olen seda kasutanud. Kuid mul on ka korda läinud mõnd neist ettepanekuist, mis teisel teel haigekassadele on peale pressitud, kindlustusnõukogu otsuste kaudu tühistada.

Mina teen omad ettepanekud, arvustamine jääb teistele.

Kujutan endale ette uut süsteemi järgmisena, mis peaks suure osa eeltoodud väärnähtusi hävitama juurteni.

Teatelehe vorm nr. 1 tööle võtmise kohta täidab praegusel ajal tööandja. Sama teatelehe põhjal täidetakse praegu haigekassas kassaliikme isiklik kaart ühes või kahes eksemplaaris vastavalt nõudele, mis on küllalt aeganoodev toiming. Teateleht ise läheb kausta ja sinna ta jääbki.

See teateleht tuleb tööandjal täita tulevikuski. Kuid teatelehele tuleb anda kaardi kuju, mida täidab tööandja iga töölevõetu, s. o. iga tulevase kassaliikme, kohta eraldi, ära märkides teatelehele peale muu kokkulepitud palga suuruse. Seda teatelehte haigekassas saades tuleb juuretunud liige arvele kanda ja teateleht ise, millele tuleb anda kartoteegi kaardi kuju, läheks kassaliikmete kartoteeki. Sellega oleks tööandja kõik teadete andmise kohustused täitnud. Töölise töölt vallandamisest tuleb aga uuesti teatada.

Kassaliikmete liikme- ja juuremaksu on meil eranditult võetud teatava % suuruses teenistustasust. Kuid haiguskindlustuse seadus ja haigekassa põhikiri näevad ette ka liikmemaksu võtmise klassisüsteemi alusel. Mis pärast seda võimalust senini haigekassades ei ole praktiseeritud, on minule arusaamatu. Et kõiki eeltoodud väärnähtusi palkade varjamise alal ja raskusi toetusrahade arvutamisel ning mõtete lahkuminekuid toetusrahade suuruse alal ära hoida, tuleb kõik kassaliikmed jagada oma palgale vastavasse klassi. Iga-nädalase või igakuise haigekassamaksu suuruse määrab siis juba haigekassa, vastavalt tööle võtmise kohta tööandja poolt antud teatelehele märgitud palgale. Nii et liikmemaksu ei võeta mitte teatavat % palgast, vaid selle klassi maksu järgi, millesse kassaliige on määratud.

Kuid juba ette on teada, et ka siis püütakse paliku vähemaina näidata kui seda tööpooldest maksetakse. Et seda ära hoida, peaks kindlustusnõukogu või mõni teine kompetentne asutus haiguskindlustusmaksu alam-määrä iga tööala kohta teatava aja peale ette kindlaks määrama, arvestades sama tööala keskmise palga suurusega.

Kui haiguskindlustusmaksu võetakse klassi süsteemi alusel, siis maksetakse ka haiguseraha teatava klassi järgi, mis vastab

maksuklassile. Ei ole siis tarvis üksikute palkade maksulehtedel kokkuotsimisega vaeva näha, kuna päevane abiraha suurus on juba selge.

Et haigekassat kaitsta pahatahtlikkuse eest, selleks võiks üleminek ühest maksuklassist teise lubatav olla ainult teatavatel tähtaegadel, näiteks iga poole aasta tagant. Igal juhul ei võiks maksuklassi muutus tulla arvesse sel ajal, kui kassaliige saab abiraha.

Selle süsteemi läbiviimisel võiks ära jääda ka palgamaksu teatelehe vorm nr. 2 sisseandmise kohustus. Norras ongi see läbi viidud sellaste pisikäitiste kohta, kus on töötamas viis ja vähem töölist. Maksud tuleks sisse nõuda haigekassal endal nende andmete põhjal, mis tööandja haigekassale on annud teatelehega vorm nr. 1 ja mis kindlustusnõukogu poolt juba ette on kindlaks määratud iga tööala kohta eraldi. Niisiis tuleks küll haigekassale juure uut tööd igal tööasutusel maksa oleva summa määramisel ja sissenõudmisel, kuid see töö ei ole suurem kui praegu, kus tuleb samuti iga pisikäitise kohta arvet pidada, meeletuletusi ja kaebusi saata, kausta korraldada jne.

Selle vastu aga jääks haigekassal ära aegaviitev keskmine päevapalga kindlakstege-mine haiguseraha arvutamiseks.

Tööandjail jääks ära igakuine või -nädalane palgamaksu teatelehe koostamine ja haigekassale esitamine. Seda enam, et just perioodilist teadete andmist haigekassale peetakse pisikäitiste valdajate poolt, kel pole arvepidajat, väga koormavaks.

Haigekassa ei ole sel juhul enam jäetud olenevaks tööandja heatahtlikkusest haigus-kindlustusmaksu määramisel. Ei saa ju enam midagi varjata, kuna maks on juba ette kindlaks määratud, mis nõutakse sisse juba ette kindlaks määratud suuruses, vaatamata töö-tasu faktilisele suurusele.

Selle süsteemi juures tuleb ette ära lahendada ka igasuguste „oma töö tegijate“, „plat-sirentnike“, „palgata õpilaste“ ja „praktikan-tide“ küsimus, keda tööasutustes leidub alati kontrollimise puhul. Eeltoodud ilusad nimetused antakse ainult selleks, et mööda hiilida mitte ainult haigekassamaksust, vaid ka patendi lunastamisest ja kõikidest teistest mak-sudest.

Maksuinspeksioon ongi selle küsimuse lahendanud ja on jõudnud otsusele, et kõik töökojas töötavad isikud loetakse töölisiks, kelle arv võetakse arvesse patendi järgu ja mak-sude suuruse määramisel.

Haiguskindlustuse seadus peaks ka selle ette nägema, määrates kindlaks palgata õpi-laste ja praktikantide haiguskindlustusmaksu. Igasugused „oma töö tegijad“ ja „platsirent-nikud“ tuleb aga lugeda õppinud töölisiks.

Praegu maksvas haiguskindlustuse seadu-ses on jäetud lahendamata tööasutuse valdaja perekonnaliikmete haiguskindlustuse alla kuul-uvase küsimus, kui nad töötavad perekonna-pea käitises.

Tööinspeksioon asub seisukohal, et töö-andja perekonnaliige tuleb lugeda haiguskind-lustuse alla kuuluvaks, kui tal on perekonna

peaga palgalepingu vahakord, s. o. kui on välja antud palgaraamat.

Seda võimalust oma perekonnaliikmete ravimiseks haigekassa arvel on tööandjad kasutanud. Ma ütlen sihilikult ravimiseks ja mitte tööle võtmiseks.

Ma tooksin siin ette ainult paar näidet:

Üks töösutuse omanik ravis nii oma naise tripperit haigekassa arvel. Oli antud palgaraamat, kus oli sandipalk 3—4 kr. kuus. Teenijatüdruk käis „prouale“ haigekassast tähti viimas, ja tööandja ütles, kui jutt kaldus sellele piinlikule küsimusele, et „minu perekonnas peavad kõik töötama“, jättes aga juure lisamata „ja haigekassa arvel oma tripperit ravima“.

Edasi oli ühe tislari poeg isa töökojas „oma pojana“, kes palka ei saanud seni, kuni poja naine ei vajanud kliinilist ravi sünnitamise puhul.

Ja kolmas tööandja, kes arvas oma naise olevat raamatupidaja ettevõttes, kus töötas ainult neli töölisi — raamatupidaja selleks, et varsti pärast teatelehe haigekassale saatmist minna kliinikusse ravile.

Neljanda ettevõtja naine loeti palgaliseks siis, kui ta juba kuendat kuud oli rase. Ta soigi oma mehele last sünnitades haigekassalt kliinilise ravi kulud ja haiguseraha, sest et palgalepingu vahakord oli olemas — palgaraamat oli ju välja antud.

Sellaseid juhtumeid on külluses.

Saksa vanemas seaduseandluses oli selgesti kindlaks määratud, et perekonnaliikmed, kes töötavad perekonnapea töösutuses, ei kuulu haiguskindlustuse alla. Sama tuleks ka meil kindlaks määrata.

Kuid tööandjale tuleb jätta võimalus end vabatahtlikult kindlustada. Sellase kindlustuse teostamiseks tuleb eritingimused üles seada. Selle küsimuse lähem käsitlemine viiks liiga pikale, mis ei kuulu enam minu ettekande raamidesse.

Valus küsimus on ka igasugused kodutöölised, kes töötavad äridele. Neid nimetatakse laagritöolisteks. Sellaseid laagritöölisi on mõnel suuräril tihti rohkem kui mõnel suur-tööstuse alla kuuluval käitisel. Kuid nende inimeste olukord on vilets. Tööhinnad on madalad ja elu seeshoidmiseks töötatakse viletsates ruumides, ilma ühegi tööpäeva pikkuse piirita.

Me teame, et maal asuvate käitiste töölisi kasutatakse töövaheajal ka põllutöödel, kuid haiguskindlustusmaks tasutakse ainult tööstuses teenitud palgalt. Nii et haigekassa saab kindlustusmaksu ainult teatud mürdosalt teenistustasust, peab aga igal juhul kandma täit riisikot. Et täielt palgalt maksa ei tule, sellele seisukohale on asunud tööinspeksioon, selatades, et haiguskindlustusmaksu alla käib ainult haiguskindlustuse seaduse alla kuuluva töö eest saadud teenistustasu. Kuid arstiabi tuleb anda täielikult, seda ei saa jagada haiguskindlustuse alla kuuluvaks ja mittekuuluvaks.

Kui haiguskindlustusmaks tasutakse klassisüsteemi alusel, siis haigekassa neil juhtudel ei kannata.

Ei kannata haigekassa ka siis, kui töölised üldse haigekassale on teatamata jäetud. Neil

juhtudel nõutakse maksmata jäetud kindlustusmaks sisse vastava klassi maksu alusel.

Praegu maksva korra juures jääb varjatud kindlustusmaks enamasti sisse nõudmata ja haigekassal saamata, sest palga suurust ei saa kindlaks teha ega ole võimalust aluse puudusel maksu sundsilikult sisse nõuda. See on võimalik ainult politsei protokollidega selgitatud summade puhul.

Kaebuse puhul vorm nr. 2 esitamata jätmise pärast saab küll tööandja karistada ja ta maksab ka trahvi, kuid haigekassale ta teateid siiski ei anna ja maksu ka ei maksa.

Ja kaks korda ühe süüteo eest karistada ei saa.

Vahest on tööandjal isegi kasulikum vanema tööinspektori poolt määratud trahvi ära maksa kui haiguskindlustusmaksu tasuda, sest esimene on vähem kui viimane.

Kõige tähtsam minu poolt soovitatud süsteemi juures on see, et jääksid ära igapäevased mõtete lahkumineku klassaliikmetega abiraha suuruse asjas, sest abiraha suurus on igale klassile juba ette kindlaks määratud. Jääksid ka ära solvamised mõtete lahkuminekute puhul haigekassa teenija ja klassaliikme vahel. Ei ole lõbus kassateenijal kuulda, kui solvatakse, et „selleks teie ju püüate vähem maksa, et endale suuremat palka teenida“.

Et asja veelgi lihtsustada, tuleks maksma panna nõue, et iga poolik liikmeks oldud kuu loetakse täieks kuuks ja nõutakse vastavalt ka täie kuu maks sisse.

Selle viisi juures määratakse kindlaks liikmemaksu alammäär, s. o. kõige alam klass, millest enam alla minna ei saa. Siis kaoksid ka sääraseid võimalused, et mõni ettevõtte nädalate ja kuude viisi oma palgaliste palka ei näita, nagu ma eelpool ühe artelli kohta näitasin. Maksukohustus peaks jääma kuni selle kuu lõpuni, millal teateleht töölt vallandamise kohta on saadud, vaatamata sellele, kas sama isik töötas või mitte.

Siis jääksid ära ka protsessid tööpalkade varjamise pärast, mis on väga aegaviitvad ja koormavad ka tööinspeksioonile.

Ma lähen veel kaugemale asja lihtsustamise sihis.

Me teame, et elektri ja maal ametis oma maksunõudjad, kes iga kuu käivad kõik abonendid läbi. Kas ei oleks mõeldav, et ka haigekassad linnades paneksid ametisse oma maksunõudjad, kes pisikäitistelt maksu sisse nõuavad?

Me teame, et töösutused on enamasti kesklinnas kõrbaras koos. Et teatelehte ära anda ja maksu tasuda, tuleb igal tööandjal tulla vähimalt kord kuus haigekassasse. Kui arvame, et iga haigekassas käik on ainult pool tundi, siis saame Tartu üldhaigekassas vähimalt 500 tundi kuu kohta, mis tööandjad peavad kulutama ise või oma käsualuste kaudu kohustuste täitmiseks haigekassa vastu. Kui saata haigekassa ametnik maksu nõudma ja arvestada iga ettevõtte peale maksimum ¼ tundi, siis saame seitsmetunnilise tööpäeva kohta 28 käiku ja 25 päeva kohta 700 käiku. Järelikult peaks näit. haigekassa ametisse seadma kaks rahanõudjat.

Nende ülesandeks oleks peale muu ka kassaliikmete arvu pisikäitises kontrollida, kuna iga kuu vähimalt üks kord käidaks läbi kõik ettevõtted. Siis oleksid ka varjamise võimalused vähemad.

Ka tööasutuste haigekassa alla arvamise kord vajab lihtsustamist. Seda on nii kongressidel kui ka konverentsidel varemaltki rõhutatud. Seaduses tuleks fikseerida, et iga käitis, mis vastab haiguskindlustuse alla kuuluva käitise tunnustele, kuulub haigekassa koosseisu tegevuse algamise päevast. Kui haigekassa maks on siiski tasumata jäetud, nõutakse see sisse keskmiste normide alusel.

Praegune allaarvamise kord on väga raskepärane ega vasta enam meie elu kiirele tempole.

Nüüd asuksin teise ettepaneku juure.

Praegusel ajal on asi nii, et tööandja ei ole üldse huvitatud oma tööliste tervislikust seisukorrast — peaaasi, et tööliste palk oleks odav. Nii tekivad tööasutused, mida võiks õigusega nimetada invaliidide kodudeks.

Tuleks maksta panna kord, et tööandja kannab teatava protsendi kassaliikme fakti- listest ravikuludest. Siis võiks loota, et haigekassad oma arstiabikapitali summadega toime tulevad. Senise korra juures on ülekulutused paratamatud, tuleb alati kulutada kassaliikmete ravimiseks tegevuskapitali summasid, kärpides abirahasid, perekonnaliikmete abistamise kulusid ja valitsemise kulusid, tagavarakapitali kogumisest rääkimata, kuna liikmemaksude vähendamise peale ei või mõeldagi.

Ma ei eita, et haigekassal on suur ülesanne täita rahva tervishoiu alal. Kuid see ülesanne peab piirduma nende tervise eest hoolitsemisega, kes kuuluvad palgategenijate hulka ja oma kohustusi täidavad haigekassa vastu oma palgast teatava osa ohverdamisega. Igasugustel hädalistel aga, kes end ise poetavad või keda poetatakse kontrabandina kassaliikmete hulka ja kassa ravimisele, ei

tohi olla täit osasaamist haigekassast, sest praeguse kindlustatute väga piiratud ringi juures käib see haigekassadele üle jõu. Selleks peab kindlustatute ringi laiendama või kaitsma kassat nende eest, kes sisult haigekassa ravimisele ei kuulu.

Tööõnnetuste puhul arstiabi andmine peaks olema kindlustusühisuste ülesandeks, kuna tiisikuse ja suguhaiguste ravi peaks läbi viidama riigi või omavalitsuse arvel.

Haiguskindlustuse alla kuuluvate isikute ring tuleb laiendada. Ei ole millegagi põhjendatud eriorganisatsioonide loomine riigi- ja omavalitsusasutuste teenijate abistamiseks. Ei ole millegagi põhjendatud ka Kaubandus-tööstuskoja püüe luua kaupluste teenijate tarvis erihaigekassasid.

Ma tooksin jälle näitena Norra, kus kõik palgategenijad kuuluvad ühe haiguskindlustuse orgaani alla, alates maantee-töolistest ja lõpetades raudteelaste, kooliõpetajate ja riigiteenijatega. Haigus on igal inimesel ühesugune, hoolimata ametist.

Ei ole ka millegagi põhjendatud praegune kord, kus töötavad kõrvuti haigekassad ja tööliste õnnetusjuhtumite vastu kindlustamise ühisused, kes omavahel kohut käivad, üksteisele meelitusi ütlevad ja vägikaigast veavad. Tööliste kindlustamine niihästi haiguste kui ka õnnetusjuhtumite vastu peaks sündima ühe orgaani kaudu.

Eeltoodud küsimusi peaks konvent arutama täie tõsidusega ja nende kohta oma seisukohad ütleva, eriti nüüd, kus haiguskindlustuse seaduse muutmise küsimus juba pikemat aega on päevakorral seisnud ja ette näha on, et seadust muudetakse.

Ainuüksi tööandjate esindajate toomisega haigekassade volikogudesse ja juhatustesse ei saada midagi kätte, kui kõik muu jääb endiseks. Tuleb asuda asja juure ja läbi viia põhjalikud uuendused, kui tõepoolest tahetakse haigekassade seisukorda stabiliseerida ja asja lihtsustada.

Haigekassa eelarve.

V. Luksepp.

Kui jälgida kindlustusametite protokolle haigekassade aruandeid käsitlevas osas, siis selgub, et üldiseks nähtuseks haigekassades on eelarvetest ülekulutus. Haigekassad kulutavad toetusrahadeks, ravikuludeks, aga ka valitsemise kuludeks rohkem kui eelarves neiks otstarbeiks on ette nähtud. Viimasel ajal on kombeks võetud, et ülekulutusi õigustatakse peakoosolekute poolt lisaeelarvete vastuvõtmisega.

Kindlustusametite aruandjad-tööinspektorid on asunud seisukohale, et eelarve ülekulutus haigekassades on lubamatud nähtused ja et lisaelarved tulevad aegsasti vastu võtta, mitte tagant järele.

Mõni tööinspektor on isegi niisugusel arvamisel, et haigekassades ülekulutus on tingitud ainult sellest, et eelarve on juhatuse poolt koostatud asjatundmatult, mispärast ta teeb kindlustusametile ettepaneku, et viimane kohustaks juhatust eelarveid koostama asjatundlikult. Just nagu haigekassa juhatuse enne eelarve koostamisele asumist

kaaluks, kas see koostada asjatundlikult või asjatundmatult!

Kahjuks pole tööinspektorid ega ka kindlustusametite koosolekud lähemat huvi tunnud nende põhjuste ja olukordade vastu, mis toovad ülekulutusi, mille tõttu need on pahatihti paratamatud. Haigekassadelt pole neis asjus kordagi lähemaid seletusi küsitud.

Et aga nende põhjuste esiletoomine ja olukordade selgitamine on siiski küllalt tähtis, eriti selles mõttes, et leida niisuguse eelarve koostamise moodus, milles ülekulutuse võimalused oleksid minimaalsed, siis peatun sisuliselt õige lühidalt nende juures.

Kui näiteks linnade volikogud määravad krediidi hoolekande korraldamiseks, siis linnavalitsus ja hoolekandekomisjon normeerivad selle järgi toetusrahad, neid suurendades või vähendades, nii kuidas hoolealuste arv linnas, mis on enam-vähem stabiilne, seda nõuab. Antud olukorras üks ins-

tants määrab summa, teine kasutab seda seaduse piirides oma äranägemise järgi.

Haigekassade volinike peakoosolek määrab eelarve korras summad toetusrahadeks, ravikuludeks, perekonnaliikmete toetuseks jne. Nende summade suurus on leib loodetavatest tuludest. Kindlustusmaksud võetakse eelarvesse arvatava liikmete arvu ja nende keskmise teenistuse alusel. Kuid samadest volinikest koosnev peakoosolek määrab kindlaks ka toetusrahade suuruse, ravikorralduse, perekonnaliikmete arstiabi normid, vahest isegi teenijate palgaredele jne.

Sellejuures ollakse tihti lootuses, et eelolev aasta ei tule eriti haigusterohke ja et eelarves ettenähtud summad võimaldavad ehk suuremaid toetusrahade norme, ravikorraldust rajada laiemale alusele ja perekonnaliikmeile lubada soodsamaid ravivõimalusi.

Eks siin üks ja sama instants, s. o. haigek. volinike peakoosolek, määrab eelarves summad ja norme, mis on ta toetusrahad ja ravikorralduse nende summade kasutamiseks?

Mida saab nüüd juhatuse teha haigekassa majapidamise eelarve piirides hoidmiseks? Mitte midagi, olgu ta kuitahes asjatundlik. Tuleb vaid tegetuda heas lootuses, et ehk on vähem haigusejuhtumeid, missugused lootused aga pahatihti ei täitu.

Peaks aga ka selge olema, et lisaeelarvega enne ei saa esineda kui lubatud krediitid on läbi või vähimalt lõpukorral. Toetusrahade maksmist ega ravikorraldust seisma panna ei saa, kuna need on haigekassale kohustuslikud ja normeeritud peakoosoleku poolt, olenemata sellest, kas eelarves ettenähtud summadest jätkub või mitte.

Ja kui eelarve ülekulutused on tingitud volinike peakoosoleku poolt kehtima pandud määrustest ja normidest, s. o. sama instantsi poolt, kes kinnitab eelarved, mille juures haigek. juhatuse ülesanded piirduvad vaid rahasummade väljamaksude tehniliste toimingutega, kas neis olukordades kindlustusametil on üldse põhjust haigekassa aruande summast võrrelda eelarve summadega?

Mina leian, et kehtiva seaduse ja haigek. normaalkirja järgi kindlustusameti järelevalve peaks piirduma vaid sellega, et haigekassad kasutaksid oma summast seaduses ettenähtud otstarbeiks või — veel täpselt — eelarves ettenähtud otstarbeiks. Kas haigekassa on tegutsenud täpselt eelarve piirides või mitte, see ei oma erilist tähtsust ja on haigekassa sisemine asi. Tuleb vaid jälgida, et haigekassade tagavarakapitalide seisud aasta jooksul ei väheneks üle poole 1. jaan. kapitalisummast ja et haigekassade juhatused ja peakoosolekud täidaksid seaduse nõudeid, kui tagavarakapitali seisud on vähenenud alla § 334 ettenähtud alammäära.

Tööstusliku töö seaduse III peatükk, mis käsitleb haiguskindlustust, ei sisalda nõuet, et haigekassad peavad koostama eelarve ja sellest kõrvale kaldumata oma majapidamist korraldama. Küll aga leidub seaduses korduvalt juhatuse haigekassa tegevusest aruandmise kohta.

§ 357 järgi koostab juhatuse haigekassa tegevuse aastaaruande; § 351 järgi haigek. juhatuse arvepidamise ja aruandmise kui ka juhatuse aastaaruande läbivaatamiseks valitakse peakoosoleku poolt peakoosoleku liikmete hulgast revisjonikomisjon; § 350 p. 3 järgi peakoosoleku võimupiiri

kuulub kassa juhatuse aruande läbivaatamine, revideerimine ja kinnitamine.

Seega haiguskindlustuse seaduses mainitakse vaid aruandmist, eelarvet aga mitte ühe sõnaga.

Kui aga võtta vaatluse alla näiteks linnaseadus (linn ova valitsemise konstruktsioonilt sarnaleb nii mitmeti haigekassale), siis selgub, et selles leidub korduvalt juhatuse ka eelarve kohta.

§ 63 p. 4 järgi antakse linnavolikogu hoolde tulude ja kulude eelarvet läbivaatamine; § 64 — märkus veebruaris — aga määratakse volikogu koosolek järgneva aasta tulude ja kulude eelarve arutamiseks; § 68 — linna eelarve täitmiseks ees puutuva linnavalitsuse aruande läbivaatamiseks valitakse tingimata volinike hulgast revisjonikomisjon; § 95 — linnavalitsus koostab linna eelarve kavad.

Nii on linnaseaduses olemas eelarve koostamise nõue, samuti ka nõue eelarve täitmise kohta.

Arvestades seda, et linnaseadus on ligemalt 20 aastat varem kehtima pandud kui haiguskindlustuseadus, on selge, et viimase kehtimapaneku ajal polnud eelarve mõiste ja ülesanded seaduse andjale tundmatud. Kui eelarve koostamise ja täitmise nõuet haigekassadele pole otse seaduses siiski kohuseks tehtud, siis küll ainult asjaoludel, et haiguskindlustuse seaduse koostaja oli teadlik sellest, et haigekassadel on võimatu eelarvest täpselt kinni pidada.

Seaduse koostaja oli teadlik sellest, et haigekassa ei saa parimagi tahtmise juures kunagi ette näha, kas eeloleval aastal ta liikmeskonda tabab suuremal või väiksemal ulatusel mõni taud või mitte, — taud, mis haigekassa väljaminekuid nii arstiabi kui ka abirahade peale võib ootamata mitmekordistada normaalse aastaga võrreldes.

Haigekassa majanduslikule seisukorrale võib hädahohtlikuks saada ka streik või lokaut, ja seda eriti vabriku haigekassadele, mis teadmata ajaks võivad haigekassa tuluallika kindlustusmaksudest sootu kuivaks jätta. Kas haigekassal on võimalik streigi või lokaudi juhtumeid ja nende ulatust ette näha ja eelarve koostamisel neid arvestada?

Tallinna ühishaigekassa 1936. a. eelarve tulud kindlustusmaksudest on arvestatud 23.200 liikme kohta. Selle arvu kohaselt on eelarvesse kalkuleeritud ka krediitid toetusrahadeks, ravikorralduseks ja muudeks kuludeks. Kuid sama haigekassa 1935. a. tegevuse ülevaatest, mis on nähtavasti kirjutatud juunikuus k. a., selgub juba, et kassaliikmete arv on tõusnud käesoleva, s. o. eelarveaasta maikuu lõpuks 27.000 liikmeni. Liikmete arv on seega suurenenud 4000 võrra. Loomulikult suurenevad ka kulud toetusrahadeks, ravikorralduseks, aga ka valitsemise kuludeks, mis toob enesega paratamatult jälle kaasa eelarveist ülekulutusi. Kas on võimalik kindlustatute ringkonna laienemist või kahanemist ette näha ja eelarve koostamisel sellega arvestada?

Oleks siiski ekslik arvata, et haigekassa kui ühiskondlik ja liiati veel avalik-õiguslik asutus saaks tegetuda igasuguse eelarveta. See pole mõeldav.

Vahe seisab vaid selles, et haigekassa eelarve kulude-poolsed summad ei kujuta enesest niisuguse iseloomuga krediite, millest ülekulutusi milgi tingimisel ei tohi tekkida, ilma vastavate lisa-eelarveteta, nagu seda nõutakse näiteks riigiasutustelt. Haigekassa eelarve kujutab enesest vaid ligikaudse pildi haigekassa tegevusest eeloleval aastal. Te-

gelik elu aga võib luua niisugused olukorrad, et haigekassa on sunnitud eelarvest kõrvale kalduma, ülekulutusi tegema, vastasel korral võib haigekassa seadusega vastollu sattuda ja kindlustusametile põhjust anda järelevalve korras haigekassa korraldusumiseks.

Ja kui kindlustusnõukogu poolt kehtima pandud haigekassade normaalpõhikiri kohustab haigekassasid eelarveid koostama, missugust nõuet sisaldavad eranditult ka kõikide haigekassade põhikirjad, siis küll selles mõttes, et kindlustusametil kui järelevalveasutusel oleks ülevaade, kas haigekassa kavatseb oma summasid kasutada seaduses ettenähtud otstarbeiks, ja et hiljem oleks võimalus jälgida, kas juhatas on haigekassa summasid kasutanud eelarves ettenähtud otstarbeiks.

Vene kindlustusnõukogu I osak. 23. I 1915. a., on arutanud Demidovi linavabriku haigekassa juhatuse kaebust kindlustusameti otsuse peale, millega kindlustusamet kustutas volinike peakoosoleku poolt kinnitatud haigekassa eelarvest vallasvara soetamiseks ja muudeks kuludeks ettenähtud krediidi 355 rubla ja 27 kop. Kindlustusamet oli leidnud, et see summa nimetatud otstarbeiks oli liiga suur.

Kindlustusnõukogu tühistas selle otsuse põhjusel, et kindlustusamet oleks pidanud enne seisukoha võtmist haigekassalt küsima täiendavaid andmeid summa selles suuruses eelarvesse võtmise õigustamiseks.

Sellest järgneb, et kui eelarves näidatud otstarve on seadusepärane, siis kindlustusametil ei ole õigust oma subjektiivse arusaamise järgi haigekassa eelarve summasid muudatusi teha.

Normaalpõhikiri § 74 p. k järgi on haigekassa juhatuse kohuseks kassa aruande ja eelarvete koostamine; § 100 järgi haigekassa järgmise aasta väljaminekute ja sissetulekute eelarve antakse revisjonikomisjonile läbivaatamiseks; § 54 p. 2 järgi kassa peakoosoleku võimupiiri käib muuseas ka järgmise aasta väljaminekute ja sissetulekute eelarve kinnitamine. § 107 järgi peab aruanne 2 nädala jooksul, pärast peakoosoleku poolt kinnitamist, esitama kindlustusametile.

Kindlustusametile eelarve esitamise kohustus normaalpõhikiri ette ei näe. Kuid volinike peakoosoleku protokollis sisu või lisa kaudu saab ta sellest teadlikuks.

Varemõel aastail järelevalveasutusi ei häirinud eelarve ülekulutused. Ei olnud ka lisaelarvete koostamise nõuet. Kõik ülekulutused, kui need polnud vastolus haigek. määruste ja normidega, aktsepteeriti volinike peakoosoleku poolt tegevuse aruande kinnitamisega.

Viimasel ajal aga tööinspektorite tavaline ettepanek kindlustusameteile eelarve osas käib järgmiselt:

„Kindlustusametile tuleks nõuda haigekassa juhatust, et eelarve ja tarviduse korral lisa-eelarve saaks peakoosolekule esitatud õigel ajal ja et eelarvesse oleks võetud summasid tarvilisel määral ning et haigekassa juhatas hoiduks (minu sõrendus V. L.) kulutamast rohkem kui seda peakoosoleku poolt lubatud.“

Sellele ettepanekule järgneb harilikult kindlustusameti otsus järgmisel kujul: „Kohustada haigekassa juhatust aruandja ettepanekus ülesloetud nõudmised tähtajaks täitma.“

Kui aga analüüsida haiguskindlustuse seadust, siis selgub, et see nõue haigekassade suhtes pole

põhjendatud, vaid et eelarvest ülekulutuse võimalused on seaduses ette nähtud.

T.T.S. § 329 järgi haigek. sissetulekud lähevad tegevus- ja tagavarakapitalide moodustamiseks. § 330 p. 1 ja § 332 p. 1 järgi 90—95% liikme- ja juuremaksudest läheb tegevuskapitali moodustamiseks ja on määratud äratarvitamiseks. 5—10% aga läheb tagavarakapitali ehk reservide moodustamiseks.

Sellest peab, loomulikult, järeldama, et haigekassa eelarvet ei või koostada puudujäägiga, vaid kulud peab nii kalkuleeritama ja eelarve nii koostatama, et aasta tegevusest vähimalt 5% tagavarakapitali moodustamiseks üle jääb. Ja seda vähimalt seni, kuni tagavarakapitali seis pole tõusnud summani, mis võrdub kassa kahe viimase aruandeaasta väljaminekute summale.

§ 334 aga näeb ette mitte üksi eelarvest ülekulutuse võimaluse, vaid isegi puudujäägiga töötamise võimaluse, mida eelarves ei saa lubada. Seaduse tekst selles osas käib järgmiselt: „Kui tegevuskapital haigekassa jooksuvald kulusid ei kata ja kui selle juures tagavarakapital aruandeaasta alguseks olnud suuruselt juba poole peale on vähenenud, siis on kassa juhatas kohustatud peakoosoleku kokku kutsuma jne.“

Siin ei tohiks kahtlust olla, et haigekassade juhatused olukordade kahtlul võivad teha eelarvest ülekulutusi. See on ka arusaadav, kuna juhatusele pole jätud iseseisvalt tegutsemise võimalusi, vaid abirahade normid, ravikorraldused, perekonnaliikmete toetused ja ravivõimalused on kõik volinike peakoosoleku poolt täpselt kindlaks määratud ja nendest peab juhatas ka täpselt kinni pidama.

Õigupoolest need normid, korraldused ja võimalused ei olegi sisult muud kui ka eelarve, ja just niisugune eelarve, millest juhatas kõrvale kalduda ei tohi.

Kuid haigekassale on kindlustusameti otsus käsk, mida tuleb seni täita, kuni seda pole tühistatud.

Haigekassade tegelaskonnal tuleb vaid leida eelarve koostamise niisugune moodus, et ülekulutuste võimalused välditaks.

Kõikjal on läbi löönud põhimõte, et eelarvesse tuleb tulusummad võtta tagasihoidlikult, kulud aga nii nagu seda tulusummad võimaldavad. Ka haigekassad on seni oma eelarvete koostamisel sellest põhimõttest kinni pidanud ja selle tulemuseks ongi nähtused, et eelarveist ülekulutused on saanud igapäevaseks nähtuseks. Tagasihoidlikult eelarvesse kalkuleeritud tulusummad kindlustusmaksudest ei võimalda tarvilisel määral summasid eelarvesse võtta toetusrahadeks, ravikuludeks, perekonnaliikmeile ravi võimaldamiseks jne.

Tulevikus tuleks haigekassadel eelarve koostamine rajada uuele alusele. Kõigepealt tuleb keskmise kassaliikmete arv eelarves võimalust mööda suuremana ette näha, samuti ka iga kassaliikme kohta aasta liikmemaks avaramalt eelarvesse kalkuleerida. Selle tagajärjel saame tulusummad kindlustusmaksudest märksa suuremad, mis võimaldab omakorda suuremaid summasid võtta eelarvesse toetusrahadeks, ravikorralduseks jne., mis on tähtis ülekulutuste tekkimise vältimiseks, ilma et oleks selleks tarvidust toetusrahade norme kärpida ja ravivõimalusi piirata.

Kui näiteks on ette näha kassaliikmete keskmine arv 1000, kellelt on loota liikmemaksu aastas keskmiselt à 12 krooni, siis on loodetav tulu

kindlustusmaksudest 6% juures Kr. 36.000.—. Eelarves suurendame liikmete arvu 10% võrra — saame 1100, samuti suurendame loodetavat liikmeks eelarves ka 10% — saame a Kr. 13.20, siis 6% juures oleks haigekassa loodetav tulu eelarve järgi juba Kr. 43.560.—, mis on 7560 krooni ehk 21% suurem esimesest arvestusest, millest peaks jatkuma eelarvest ülekulutuste võimaluste vältimiseks.

Varemail aastail polnud määratud tähtaega haigekassa eelarve peakoosolekule esitamiseks. Samuti polnud lisaeelarve koostamise nõuet ja selle esitamise tähtaega. Nendel aegadel koostati eelarve möödunud tegevusaasta aruande valmimisel, s. o. eelarveaasta esimesel veerandil, kui aruandeaasta tulud ja kulud olid enam-vähem täpselt selgunud.

Ei haiguskindlustuse seadus ega ka haigekassade põhikirjad ei näe ette eelarve koostamiseks tähtpäevi.

22. dets. 1933. a. kindlustusnõukogu üldkoosolekul vastuvõetud juhistes kohustatakse haigekassasid aasta eelarvet peakoosolekule esitama hiljemalt 31. dets. eelarvele eelneval aastal ja lisaeelarved eelarveaasta jooksul. Nendest tähtaegadest kinnipidamist nõutakse karmilt, mida tuleb silmas pidada.

Riigi Teatajas 13. II 34. a. art. 80 all kuulutatud eelarve formulaari järgi peab tuluna punkt „A“ all eelarvesse võtma ka eelmise aasta tegevuskapitali ülejäägi, missugust nõuet on võimatu täita, sest eelarve peab kinnitatud olema hiljemalt 31. dets. eelarvele eelneval aastal. Kas eelmine aasta annab üle- või puudujäägi, see selgub vast aastaaruande valmimisel eelarveaasta esimesel poolel, s. o. mitu kuud pärast eelarve kinnitamise tähtpäeva!

Sellest tingituna ei saa ka eelarve kohta käiva juhiste p. 6 esimest osa täita. Ei saa kulude osas p. 1 all näidata eelarvele eelneva aasta tegevuska-

pitali ülejääki, kuna pole teada, kas kassa tegevusest üldse ülejääki saab olema.

Eelarve kohta käiva juhiste p. 3 näeb ette, et kuna haigekassa tegevus sünnib peamiselt tegevuse ja arstiabi kapitalide arvel, siis märgitakse eelarvesse ka ainult nende kahe kapitali tulud ja kulud.

Sellest peab järeldama, et viivituse %%, kui tagavarakapitali arvele kuuluvaid tulusid, haigekassa eelarvesse ei tohi kalkuleerida. Viivitusrahad ja nende suurus on T.T.S. § 324 ette nähtud. Mispärast kindlustusnõukogu juhise keelab nende summade eelarvesse võtmist, on arusaamatu. Haigekassal tuleb aga käsku täita ja viivitusrahadest loodetavad summad eelarvest välja jätta.

Juhiste punkt 5 näeb muuseas ette, et tegevuskapitali puudujääkide katteks tagavarakapitalist võetavad summad tuleb näidata eelarves ka tuludena.

Seaduse mõiste järgi haigekassade eelarved ja majapidamise kalkulatsioonid, s. o. toetusrahade normid, ravikorraldused jne., peab koostatama ja välja töötatama nii, et haigekassa jooksval tulud katavad kulud ja et veel ülegi jääb 5—10% tagavarakapitali moodustamiseks või täiendamiseks. Eelarves puudujäägi ettenägemise võimalus juhistes tundub olevat seadusega vastolus.

Kuid niikaua kui see juhise süüsi kehtiv on, võiksid haigekassad tarbe korral ka tagavarakapitali arvelt summasid tegevuskapitali tuludena eelarves näidata, s. o. eelarved puudujäägiga koostada, mis omakorda võimaldab eelarvesse suuremaid summasid võtta toetusrahadeks ja ravikorralduseks, et vältida eelarvest ülekulutamise võimalusi.

Lõpuks tahaksin haigekassade tegelasile südamele panna, et enne eelarve, samuti ka aruande koostamisele asumist on soovitatav korduvalt juhiseid lugeda, et teadlik olla kõigist võimalikest vorminõudeist. Praegusel ajal jälgitakse haigekassade tegevust eriti vormilisest küljest. Kahjuks ei arvata tegevuse sisulist külge tähelepanu väärivaks.

Haigekassa aruanne.

Ed. Rosenberg.

(Haigekassade tegelaste päeval peetud referaadi kokkuvõte.)

Igasuguse raamatupidamise juures on suur tähtsus aruandel, kuna aruanne on isenesest lühidane kokkuvõte kogu raamatupidamisest ja peab lühidalt ja piltlikult selgitama teatud asutuse või organisatsiooni majanduslikku, varanduslikku ja rahalist seisukorda.

Aruannet võib väga lühidalt kokku seada, seda võib venitada ka väga pikaks, kui soovitakse mitmesuguseid alasid näidata rohkem üksikasjaliselt, kuid hoolimata sellest, kas aruanne on seatud kokku lühidalt või pikalt, peab see ja selles leiduvad andmed vastama täpselt tõelisele olukorrale ja olema kooskõlas kokkuseatud bilansiga. Aruannete kokkuseadmine ja raamatupidamine haigekassades erineb raamatupidamisest ja aruandest teistes organisatsioonides eriti selle poolest, et siin aruanne peab vastama kindlustusnõukogu poolt 22. detsembril 1933. a. vastuvõetud ja haridus- ja sotsiaalministeeriumi poolt 13. jaanuaril 1934. a. kinnitatud juhiseile, kus-

juures on ette nähtud kuni peensusteni isegi aruande tabelid ja vormid. Muidugi tuleb siinjuures ka silmas pidada seda, et aruanne peab nende tabelite ja vormide järgi olema kokku seatud ja vastama igapidi seadustele ja määrustele, mis on nähtud ette T.T.S. Oleks ülearuane siin puudutada igasuguseid küsimusi, kuidas aruandes üksikuid summasid ja arve üksteisega bilansseerida, kuidas üksikuid abiraamatuid peab kooskõlastama pearaamatuga ja pearaamatu arvetega, kuna kõik see osa puutub raamatupidamisesse üldse ja iga raamatupidaja saab, kui ta vähegi tunneb raamatupidamist, sellest üle kerge vaevaga.

Tähtis on aga tänases referaadis puudutada ja selgitada just neid küsimusi, mis puudutavad eriti haigekassade raamatupidamist neis osades, kus tulevad ette raskused ja arusaamatused neis küsimustes, kus on vaja kooskõlastada praktilist raamatupidamist ja aruandmist esiteks Kindlustusnõu-

kogu juhistega ja teiseks, et selle juures oleksid leidnud täitmist ka kõik TTS määrused, kuid sealjuures oleks aruanne ka piltlik ja selge haigekassa volinikele ja teelastele.

Kui asja kergelt võtta, siis paistab, et sellele, kes vähegi on raamatupidamisega tuttav ja tunneb asjaajamist, ei tee mingisugust raskust valmistada korralikku aruannet haigekassa tegevuse kohta vastavalt Kindlustusnõukogu juhiseile, kuna neis juhiseis on kuni peensusteni ette nähtud igasugused tabelid ja vormid. Neid tabeleid ja vorme tuleb ainult täita vastavate andmetega haigekassa tegevusest ja aruanne ongi nii kokku seatud, nagu seda nõuab seadus ja juhised.

Tegelikus elus ei ole see aga kaugeltki nii. Niisama nagu igasuguste teiste uute määrustega ja seadustega, tuleb ka siin avalikuks, et seadusi ja määrusi tegelikku ellu viies tuleb ette raskusi ja arusaamatusi, mida mõnikord on väga raske ja vahest koguni võimatu kõrvaldada.

Kindlustusnõukogu poolt maksmapandud aruande juhised jagunevad kahte ossa: 1) raamatupidamine ja 2) statistika.

Kuna viimane osa ei puutu otse raamatupidamisse, siin ei ole võimalik üksikuid andmeid kooskõlastada bilansiga, vaid kogutakse andmeid otse nii-ütelda praktilisest tegevusest, siis ei taha mina seekord seda osa pikemalt puudutada, pealegi, kus Riigi Statistika Keskbüroo oma seletustes ja ringkirjades on annud just selle osa kohta üksikasjalisemaid seletusi (13. detsembril 1934. a., 6. märts. 1935. a. nr. 416 nov. 1935. a.) ja pealeselle on R. S. K. oma ringkirjades lubanud ka edaspidi selle kohta anda igasuguseid seletusi. Muidugi tuleb ka selles osas silmas pidada, et raske on igasuguse aruande kokkuseadmise juures ka selle osa tabeleid täita, kui ei ole varakult raamatupidamises ja asjaajamises selleks tehtud ettevalmistusi, kuid hoopis kergemaks muutub asi, kui asjaajamises või raamatupidamises juba aegsasti aruandeaasta alguses on sisse seatud vastavad raamatud ja kaardid nii, et kõik statistilised andmed, mis on nõutavad aruande selle osa jaoks, märgitaks aasta lõpuks aasta algusest peale süstemaatiliselt üles, nii et aasta lõpul selle osa aruande täitmisel tuleks ainult aruande jaoks nõutavad andmed kaartide ja raamatute järgi kokku võtta selle asemel, et neid juhuslikult korjata siit ja sealt, arstitõekkidelt, dokumentidelt jne., nagu vahest mõnes kohas seda tehakse.

Mis puutub aruande esimesse ossa, s. o. raamatupidamisse, siis on siin tegemist rahaliste väärtustega ja need andmed peavad muidugi täiesti olema kooskõlas bilansiga. Kuna selle aruande esimene osa esitatakse iga kuu lühendatud kujul tööinspeksioonile, siis peavad siin raamatud ja arvestamine täpselt juba algusest peale olema kooskõlastatud KN juhistega, ja nii, et neis ei oleks vastolusid TTS määrustega ja seadustega.

KN määrukses on aruannete kohta ette nähtud, nagu juba eespool üteldud, väga üksikasjalised tabelid ja juhised. Praktilises elus

J. Rändvee,

Pärnu ühishaigekassa asjaajaja.

ja raamatupidamises tuleb ette, et neid juhiseid on mõnes kohas tihti raske ja koguni võimatu mõnikord täita nii, et selle all ei raskendataks asjaajamist haigekassas. Samuti tuleb ette, kus üldse ei ole selge, kuidas ühel või teisel juhtumil õigupoolest talitada. Kuigi viimaks suurte raskuste järele aruanne on vormiliselt koostatud juhiste järgi, ei saa minu arvamise järgi mitte alati olla kindel, et aruanne ka tõesti vastab täiesti TTS nõuetele ja määrustele. Pealeselle on mõned seletused (juhised) tabelite juure väga puudulikult redigeeritud, nii et neist võib valesi aru saada ja võib tulla koguni vastupidisele arvamisele ja mõttele kui see, mida seletuses on tahetud anda.

Väga palju on haigekassade tegelaste poolt räägitud kahest nõudest KN juhiseis, mis väga palju raskusi tekitavad haigekassade aruandeis ja mida mõnelt poolt on arvatud täiesti võimatu olevat täpselt täita. Need nõuded on: 1) et tegevuskapitali kulud ei tohi ühelgi momendil ületada tegevuskapitali tulusid ja 2) kulude näitamine brutosummades ilma hinnaalandusi ja juuremaks maha arvamata (p. 8 tab. 3 juure).

TTS §§ 330 ja 331 poolt on haigekassadele ette nähtud ainult 2 kapitali ja nimelt tegevuskapital ja tagavarakapital. Viimast kapitali võib ainult siis tarvitada, kui esimest, s. o. tegevuskapitalist, ei jatku (TTS § 333), kuna kõik jooksvad kulud peab kaetama ainult tegevuskapitalist.

Iga-aastane tegevuskapitali ülejääk aasta lõpuks TTS § 332 järgi kantakse tagavarakapitali, selle järele igasugune ülejääk tegevuskapitalist 31. detsembriks on juba 1. jaanuaril, s. o. järgmisel päeval, muutunud tagavarakapitaliks ja niiviisi ei tohiks üldse olla tegevuskapitali aruandes mingisugust saldot aasta alguseks. See asjaolu leiab ka

kinnitust selles, et Kindlustusnõukogu juhiste (p. 8 tab. 1 juure) järgi kõik kulud kantakse läbi sel ajal, millal nad tegelikult on tehtud.

KN juhiseis (tab. nr. 3) on aga aasta algul siiski näidatud eelmise aasta tegevuskapitali ülejääki, olgugi et see summa TTS § 332 järgi on muutunud juba tagavarakapitaliks ja on viimase osa. See summa kantakse juhiste järgi tagavarakapitali arvele alles aasta lõpul. Sellane seletus ja talitamine selle kapitaliga paistab nii mõnelegi olevat mõttetu. Haigekassa aruande vormid, mis praegu on maksvad, ei lähe väga palju lahku nendest, mis maksid juba vene ajal.

Tol korral nõuti aga tolleaegse vabriku inspeksiooni poolt, et aruanded pidi koostatama nii, et aruandes võeti 1. jaanuariks üles teiste haigekassa kohustuste hulka näiteks ka haigusabirahad ja mõned teised kulud, mis olid tegelikult küll 1. jaanuariks veel välja maksmata, kuid tulid maksa välja järgmise aasta algul, nii et need abirahad ja kohustused võeti juba aruandeaasta kuldusse, olgugi et need makseti välja järgmisel aastal. Tegevuskapitali ülejäägi ülekanemisel aasta lõpul tagavarakapitali arvele, nagu seda nõuab TTS § 332, võeti need kohustused arvesse ja tagavarakapitali arvele kanti selle summa võrra vähem tegevuskapitalist, nii et nende kohustuste summa tegelikult jäi järgmise aasta tegevuskapitali saldoks.

Säärasel teguviisil oligi see mõte, et kuna jooksvate kulude kattteks on võimalik kuldada ainult tegevuskapitali, aasta algul aga, kus kassal ei olnud veel sissetulekuid ja kus siiski tuli maksa eelmise aasta abirahasid jne., oli neid kohustusi võimalik kohe katta eelmise aasta tegevuskapitali ülejäägist, ilma et selle juures oleks vaja teha laenu tagavarakapitalist või oleks selle juures olnud muud liigset tulu.

Niisugune kord ja teguviis oli täiesti loogiline ja loomulik ja oleks võinud ka nüüd jääda, kuid seda keelab kateooriliselt juhisp. 6 tab. 3 juure, kus üteldakse, et tegevuskapitali kulud ei tohi ületada ühelgi momendil tegevuskapitali kulusid, kusjuures tulu-

deks ei loeta ka eelpoolnimetatud tegevuskapitali ülejääki. Kui nüüd KN juhiste järgi seda tegevuskapitali ülejääki ei saa arvata tulude hulka, on selge, et igaks 1. jaanuariks ja vähimalt kuni 7. jaanuarini, millal tehakse esimene liikme- ja juuremaksu sissemaks, igal haigekassal ei ole jooksvate kulude tegemiseks mingisuguseid summasid, ja siin, et haigekassa tegevust mitte halvata, tuleb iga haigekassa juhatusel, kui on vaja esimestel päevadel katta mingisuguseid jooksvaid kulusid, kohe 1. jaanuaril otsustada teatud summa laenata tagavarakapitalist või kui mitte seda, siis kulude tegemine edasi lükata, s. o. haigekassa tegevus seisma panna kuni järjekordse liikme- ja juuremaksude saamiseni. Selleks ei jää üle mingisugust teist teed, et täpselt täita KN poolt antud juhiseid, kuigi paistab, et nii üks kui ka teine viis ei ole otstarbekas, kuna aruande bilanss näitab 1. jaanuariks ometi tegevuskapitali ülejääki.

Juhisp. 15 tab. 3 juure kinnitab omalt poolt, et tegevuskapitali ülejääki kantakse terves ulatuses tegevusaasta tegevuskapitali tuludesse. Kui see on nii, jääb arusaamatuks, mispärast võiakse seda teha alles aruandeaasta lõpul ja mitte aasta algul? Kas ei leia siin aset vastolu juhiste ja TTS §§ 331 ja 332 vahel?

TTS § 332 järgi tegevuskapitali ülejääki kantakse tagavarakapitali arvele ja sellasel korral ei oleks tohtinud seda üldse enam näidata tegevuskapitali aruandes (tab. 3). Kui aga tegevuskapitali saldo 1. jaanuariks jälle kanda või arvata tegevuskapitali sissetulekuks (mis on küll üleliigne, kuna tegevuskapitali saldo jääb nii-kui-nii tegevuskapitaliks), mispärast ei tohi siis seda tegevuskapitali osa, nagu seda lubab TTS § 331, kuldada jooksvate kulude kattteks? Täiesti arusaamatuks jääb, mispärast tegevuskapitali kohta antud juhiste järgi tegevuskapitali ülejääki 1. jaanuariks ei loeta tagavarakapitaliks, nagu seda nõuab TTS, kohe 1. jaanuaril ja seda hakatakse tagavarakapitaliks lugema alles järgmisel aastal.

(Järgneb.)

EHL. teateid.

Haigekassadele.

„Töö ja Tervise“ toimetuse palub saata avaldamiseks nende tööliste päevapilte ja elulookirjeldusi, kel on 25, 40 või 50 a. tööjuubel.

Haigekassategelasi

palutakse jätkata „Tööle ja Tervisele“ uute tellimiste vastuvõtmist.

Haigekassade tegevuse ülevaadete avaldamist jätkame järgmises numbris. Käesolevasse numbrisse mahutasime haigekassade päeva referaatide kokkuvõtted.

Järgmises numbris ilmub Narva kalevivabriku haigekassa tegevuse ülevaade.

Neid haigekassasid, kes pole veel ülevaadet saatnud, palume seda teha.

Toimetuse.

ROHKESTI MATERJAALI

tuli ruumipuudusel jätta järgmistes „Töö ja Tervise“ numbrites avaldamiseks.

— Tööinspeksiooni uus seadus on avaldatud „Riigi Teatajas“ nr. 77 — 1936. a. Sisust edaspidi.

Haigekassade päev.

EHL, poolt 12. ja 13. sept. 1936. a. Tallinnas korraldatud haigekassade tegelaste päev läks kõigiti korda. Osavõtjaid oli rohkesti, umbes 80 ja referaadid sisukad. Osavõtjaid oli 20 haigekassast, esindamata olid vaid Kuressaare ühine, Kunda, Kohila, Rosen ja Ko ja Loksate tehaste haigekassad. Pealeselle võtsid päevast osa sotsiaalministeeriumi vastava osakonna juhtivad ametnikud, tööinspektoreid, arste, rohuteadlaste koja ja töölisühingute keskliidu esindajaid. Esimees K. Lukk soovis oma avakõnes päevale head kordaminekut, avaldades kartust, et see jääb ka viimseks nõupidamiseks enne haigekassade ümberkorraldamist.

Juhataid M. Toom (Tartust) ja V. Luksepp (Rakverest), protokollis A. Kleius (Balti Puuvillavabriku hk.).

Referaatidega esinesid: K. Lukk — haigekassade tegeliku elu küsimusi, Ed. Rosenberg — haigekassade aruanne, kuna V. Luksepa referaat haigekassade eelarvest ja P. Paali referaat tegeliku elu küsimustest jäid ajapuudusel ära. Kõigi kolme referaadi kokkuvõtte ilmub „Töös ja Tervises“ eraldi.

Dr. J. Valdmann (Tartust) käsitletas hammaste ravi tähtsust tervishoiu, selle ravi korraldust ja ulatust haigekassades ja mis haigekassadel sel alal veel teha tuleks. Kokkuvõtte ilmub „Töös ja Tervises“.

Haigekassade ravikorraldusest kõneles Tall. Üh. Haigekassa haigla juhataja dr. A. Meerits, arsti tähelepanekuist haigekassa töös dr. J. Rõostalu. Mõlemate huvitavate referaatide kokkuvõtteid loodame edaspidi avaldada „Töös ja Tervises“.

Haigekassade tegevusest andis väga kujukana ja huvitava ülevaate riigi statistika keskbüroo andmeil R. Sõrmus. Loodame, et need haigekassa töös nii väga vajalised andmed ja arvud statistika büroo poolt trükitis avaldatakse.

R. Sõrmuse ülevaatest nähtus, et Eesti haigekassadel on tänava liikmeid — mehi ümarguselt 36.000, naisi 15.000, kokku 51.000. Perekonnaliikmeid, kes on abiõiguslikud, umbes 28.000. 1919. a. oli liikmeid 12.000, 1919. a. juba üle 40.000. Haigekassadel oli läinud aruandeaasta lõpul lepinguid üle 400 arstiga, üle 50 hambaarstiga, 45 ämmaemandaga, 58 haiglaga, 167 apteegiga. Haigekassadel endil oli 1 haigla, 1 kopsuhaigete suviravila, 20 ambulantsi, 3 apteeki.

Haigekassasid on: 13 ühis- ja 12 vabriku haigekassat.

Läinud aastal läks abirahadeks haigeile, sünnitajale ja matusekulu 410.000 krooni, ravikuludeks 814.000 kr. ja perekondade abis-

tamiseks 270.000 kr. Ravikuludeks maksavad töösturid 2%, arvutades tööliste palga järgi. Iga aastaga on ravikulud kasvanud. Nende katteks annavad haigekassad oma poolt abirahade jne. tuludest enam juure kui saadakse ravimaksust.

Lõpuks kõneles L. Johanson haiguskindlustuse ja töökaitse üldküsimusist.

Vastu võeti järgmised resolutsioonid:

I.

Nagu statistika tõendab, kasvab haigekassades ravikapitali ülekulutus iga aastaga. 2%-line ravikapitalimaks ei kata väljaminekuid. Haigekassad on sunnitud ravimist korraldama kassaosaliste abirahade arvel, sellega vähendades haigete ülalpidamisvõimalusi. Et seda ebaloomulikku seisukorda kaotada, tuleb ravikapitalimaksu vastavalt tarvitustele suurendada.

II.

Haiguskindlustuse kulused suurendab ja hoiab kõrgel see tõsiasi, et maksivad töökaitse seadusi ei täideta. Tööstusettevõtteis ei täideta sageli minimaalsemaidki tervishoiu nõudeid. Ka puuduvad vastavad määrused tööliste elu ja tervise kaitseks. Selle tulemusena on tööõnnetuste, eriti vähemate vigastuste, arv liig suur. Tööpäeva venitatakse ületundidega järjest pikemaks, kuid ületunde ei arvestata seadusele vastavalt. Ka naturas maksetavat tasu arvestatakse kas puudulikult või ei arvestata üldse haigekassamaksu võtmisel. Haigekassamaksude varjamine on laialdane nähtus, mida soodustab puudulik järelevalve. Haigekassamaks arvestatakse töötasu järgi. Mida madalam töötasu, seda väiksem haigekassamaksu summa, kuid seda enam ka haigestumisi ja vigastusi, mis haigekassalt nõuab kulusid. Töötasu ostujõud langeb vastavalt elumaksumuse tõusule. Haigekassadel tuleb ravida ja abistada ka kroonilisi haigeid, invaliide ja vanu.

Olukorra parandamiseks tuleb:

- 1) Töökaitse seadusi täita, selleks järelevalvet teostada, nagu see seaduse järgi on loomulik.
- 2) Maksma panna tööliste elu ja tervise kaitse määrused.
- 3) Tööliste palgaolusid parandada.
- 4) Ületundide tegemisel täita tööaja seaduse nõudeid.
- 5) Kaotada haigekassade maksude varjamine.
- 6) Maksma panna kutsehaiguste, töövõimetuse ja vanaduse, leskede ja vaestelaste kindlustamise seadused.

Theodor Jürgenson 50-aastane.

Kes on liikunud haigekassade ringkondades ja tegelnud haiguskindlustuse küsimustega, sellele ei ole kindlasti tundmatu Theodor Jürgenson, kes oma aastais jõuab 17. okt. 1936. a. 50 aasta kilomeetriposti juure. 50 aastat,

ja selle juures tööinimesena alanud omaaegsetes rasketes tingimustes ise enesele leiva teenimist varasest noorpõlvtest peale alal, mis tervisele on otseseks mürgiks, s. t. trükiladuja õpilasena, — siin paneb imestama visa-

Theodor Jürgenson.

du ja vastupanu, mis ta omas ja omab praegu, sest ei või ütelda, et eluvintsutustest katsetuna näeks Th. Jürgenson välja 50-aastasena, temale võiks vahest anda 35—40 a. 50. sünnipäevaga täitus Th. Jürgensonil käesoleva aasta jaanuarikuus ka 10 aastat Viljandis „Sakala“ trükikojas faktorina töötamisest ja Viljandi ühishaigekassa liikmeks ja volinikuks olemisest. Volinikuna on Th. Jürgenson järjekindlalt seisnud haigekassa juhatuse koosseisus küll esimehena, küll liikmena, ja on praegugi haigekassa esimeheks. Enne Viljandisse asumist töötas Th. Jürgenson Tallinnas mitmes suuremas trükikojas. Aga mitte sellele ei tahtnud ma tähelepanu juhtida, et inimene töötab ja teenib oma igapäevast leiba, — see on loomulik — vaid tähelepanuvam on asjaolu, et tal jätkub head tahet pärast oma väsitavat päevatööd osa võtta mittetasuvast seltskondlikust tööst. Seltskondliku töö all mõtlen ma nii haigekassa tegevuse juhtimist, üleriikliku trükitöölaliste liidu kui ka kohapealse trükitöölaliste seltsi aktiivsest tegevusest osavõtmist jne. Enne Viljandisse asumist oli Th. Jürgenson Tallinnas töölisringkondades tuntud teoinimesena. Vahepeal, s. o. maailmasõja päevil, tuli küll igasugusest tööst loobuda ja osa võtta sõjategevusest, mille läbi Jürgenson küllaltki kannatas, kuna ta eesliinil viibides jäi pakase kätte, kus külmetas, mille tagajärjel põdes kauemat aega. Kuid saatuse tahtel pidi ta ikkagi tervenema ja koju tagasi jõudma oma tööd jätkama. Raskem katsumine järgnes aga juubilarile hiljem, oma kutsetöös, kuna ta haigestus tinamürgitusse raskel kujul, mis pani teda mitmeks aastaks voodisse lamama. Ka sellest haigusest sai juubilar oma visa tahtejõuga võidu ja võis arstide arvamise vastu, kes teda kindlasti kadunuks pidasid, uuesti asuda oma endisse leivateenistusse kui ka seltskondlikku tegevusse. Ei olnud sellega veel lõppenud kõik katsumised, 22. apr. 1934. a. tabas surm ta perekonda: suri

abikaasa. See ei jätnud muidugi järelejääjale oma pitserit vajutamata hingeliselt, kuid tulid ka majanduslikud raskused, kuna abikaasa ravimine mitme aasta jooksul sundis T. J. ta väikese palga juures ravikuludeks võlgasid tegema, mille maksmine sundis tasujat end üle pingutama. Sellest aga on ta üle saanud ega ole sugugi tagasi tõmbunud tööliiskonna huvides tegutsemisest, mis talle nii omaseks on saanud. Vahest on küll tema suust kuulnud arvamiste avaldamist, et ta ei suudaks nagu enam, kuid kui on päevakorrale tulnud Viljandi ühishaigekassas põhjapanevad küsimused, siis on Th. Jürgenson ikka kõigest üle saanud ja on sammunud kassa juhtimises esirinnas. Just selle eneseohverdamise tõttu tulebki Viljandi ühishaigekassal juubilarile tänuulik olla, sest ilma temata võib-olla ei oleks suudetud nii ruttu arstiabi korraldust enda kätte võtta ega avada vastavaid raviasutusi kassaliikmete heaks. Senini on ta teeneid tööliiskonna poolt hinnatud sellega, et nende seast valitud parimate poolt on Th. Jürgenson alati valitud kassa juhtivaimatele kohtadele. Passiivsus tööliste elu korraldamise küsimustes on temale alati võõraks jäänud ja jääb selleks kindlasti edaspidigi. Sellepärast meie, sellesse ringkonda kuuluvad, hindamegi teda tõsiselt.

Need read on ainult lühidalt riivanud juubilarite tegevust, kuid seda enam tunnevad teda ning peavad lugu ta tööst ta sõbrad, mispärast peensuteni tungimine ja tema teenetehindamine siinkohal tunduks ülealusena. Tahaksime ainult kinnitada fakti ta tähtpäeval ja selle juures juubilarile soovida parimat edu ja õnne ka tulevikus üldsuse kasuks töötamisel. Selle juures hindame teda ka kui tööandjat kassa teenijaskonnale, kelle huvid on olnud ka temale südame lähedal, sest juubilar on alati astunud ka nende eest välja, kui seda on tarvis olnud, vastandina mitmele teisele, kes kassaametnike tööd ei ole suutnud või osanud hinnata. Th. Jürgenson ise on alati osanud hinnata iga tööd, olgu see tehtud missugusel kujul tahes, hoolimata sellest, et ta isiklik töö ei ole alati leidnud väärikat hindamist. Isiklikkus sääraustes asjades on jäänud talle tundmatuks. Sellepärast meie kõik, kel juubilariga on rohkem või vähem kokkupuutumist, eriti aga ta lähemad sõbrad (need, kes juubilarile võivad alati ütelda temale nii omaseks saanud nimetust „vana Jüri“), võime eeloleval tähtpäeval tema terviseks kartmata tõsta klaasikese, sest selle pärast kindlasti juubilaril poolt pahandust karta ei ole. Sääraseid sõpru on aga juubilaril küllalt, sest seltskonnainimesena on ta tuttavate ring küllalt suur ja nende kõikidega on tal hea läbisaamine. Kui aga siiski leidub mõni, kel Th. Jürgensoniga on tulnud mõtete lahkuminekuid mõningates küsimustes, siis ka need ei saa tema teeneid salata ja soovivad talle kindlasti samuti pikka iga ja helgemat tulevikku, nagu terve teda tunnustav Viljandi töölisringkond, kes kuulub haigekassa koosseisu, ja isikud, kellega tal on olnud kokkupuutumisi. Meie kõige paremad õnnesoovid!

Viljandi ühishaigekassa tegelased.

Sotsiaalkindlustus.

HAIGUSKINDLUSTUSE SEADUSE MUUTMINE

on sotsiaalministeeriumil praegu käsil. Asutakse seisukohal, et haigekassa valitsemisest võtaksid osa ka tööandjad. Lähemalt ei ole muudatused, mis seaduses ette võetakse, veel teada.

6. okt. käis EHL esindaja L. Johnson sotsiaalminister O. Kase jutul paludes, et arvestataks ka liidu seisukohti ja et seaduses leiaksid käsitlemist ka need parandused, mis haigekassade tegelaste poolt tegeliku elu kogemuste alusel on näidatud.

Kas ja missugusel määral haiguskindlustuse ulatust laiendatakse, ei ole veel selgunud.

Töökaitse- ja sotsiaalkindlustuse osakonna ettepanekus on ka haigekassade direktorid või valitsejad, kes kuuluvad ametkonna poolt kinnitamisele.

— Kindlustusnõukogus tuleb arutusele rohkem küsimusi, mis käsitlevad käitiste juhatajate haigekassa alla arvamist, Lutheri vabriku volinike valimisi, üksikute ettevõtete haiguskindlustuse alla kuuluvust, Tallinna ühishaigekassa peakoosoleku otsuseid, valimiskomisjoni liikmele tasu maksmist ja sünnitajaile abiraha maksmist, ajakirja tellimist, arstiabi määrusi jne.

— Kas haigekassa peakoosolek võib oma poolt maksmapandud määruste vastaselt üksikjuhtudel abistamist suurendada, see küsimus tuleb 5. skp. kindlustusametis otsustamisele. Vastavalt määrustele oli haigekassa juhatus nõus tasuma August Mägi abikaasa ravikulud Mellini kliiniku arve järgi 33 kr. 48 s. suuruses. Peakoosolek, kuhu A. Mägi esitas palve, otsustas tasuda 84 kr. 50 s., mis ületab maksmapandud normi. Asi tuli kindlustusametis arutusele ühe kodaniku kaebel.

Näib, et see ei ole otstarbekas, kui peakoosolek teeb üksikjuhtudel tagantjärele erandeid. Abistada tuleb määruste järgi. Kui peakoosolekud hakkavad harrastama sellast praktikat, leiduks küllaldaselt nende poole pöördujaid. Peakoosoleku otsused on ka juhuslikud, nagu näitab Tall. ühishaigekassa praktika. Kui peakoosoleku poole pöördujal on sõnakaid eestkostjaid ja kõnelejaid volinike hulgas, leiab ta palve rahuldamist, kui ei, kes ta häda siis teab.

Seadusepärane talitusviis on see, kui kehtivatest määrustest ja normidest kinni peetakse.

— Tartu üldhaigekassa apteek avatakse Ülikooli t. nr. 5, kus selleks on üüritud sobivad ruumid. Samas majas asub ka haigekassa büroo, mille ruumid on seniseist kaugelt paremad ja otstarbekamad, vastuvõturuum võiks olla valgem ja avaram.

Kohaste ruumide leidmine ei ole haigekassadel kerge, seepärast ongi mõned haigekassad ehitanud ise endale vastavad hooned.

Tartu haigekassa apteegil ei ole vabamüügi õigust. Ta võib rohte ja muid ravivahendeid

müüa ainult oma liikmeile ja nende perekonnaliikmeile, keda ta abistab.

Haigekassa apteegi sisseseadmise eelarve on 20.000 kr., 1937. a. eelarve 63.000 kr.

— Autojuhid ja õnnetuskindlustus. Kehtiva seaduse järgi kuuluvad ettevõtted inimeste ja asjade veoks jõuvankritega maanteil ja tänavail kindlustamisele õnnetusjuhtumite vastu, kui neis töötab vähimalt üks tööline. Selle seaduse nõuete kohaselt tegi ka 5. jsk. tööinspektor korralduse kindlustusselts „Eesti“ (2 autot), firma Carl F. Gahlnbäck (3 veoautot kolme palgalisega) ja teiste ettevõtete Eesti Tööliste Kindlustusühisuse alla arvamiseks. Nende ettevõtete volinikud esitasid kaebuse kindlustusametile, seletades, et „Eestil“ ei ole mingisugust ettevõtet inimeste või asjade veoks jõuvankritega maanteil ja tänavail, vaid on olemas 2 sõiduautot oma tarvitamiseks, Gahlnbäcki autod aga veavad mune ülesostmise punktidest, aga mitte võõraid asju või inimesi.

Kindlustusamet rahuldab kaebused. Need firmad ei kuulu õnnetuskindlustuse seaduse alla.

Siin on tarvis vastavat seadust, mille järgi peaksid kuuluma õnnetuste vastu kindlustamisele mitte ainult autojuhid, vaid ka kõik autol sõitjad.

— Hoiu- ja abistamiskassat asutavad a.-s. Tartu telefonivabriku töölised, et palgalepingu alusel töötajaid kindlustada majanduslike raskuste vastu. Kapitalid kogutakse liikmemaksumustest, hoiukassa protsentidest, annetustest ja hoiusummadest. Abi saavad liikmed, kes 6 kuud on tasunud maksu, järgmistel juhtudel: 1) töövahesuse tõttu palgata puhkusel olles, 2) masinate remondis oleku või materjaalide mitte kohale jõudmisest tingitud tööseisakul, 3) kui kassaliiget tabab mingi õnnetus (tulekahju jne.) ja kui ta ei ole teistes asutustes selle vastu kindlustatud. Seega abistatakse ajutise, tööpuuduse korral.

— Vanaduse ja töövoimetuse kindlustamise esialgsed kalkulatsioonid ja põhilased on koostatud sotsiaalministeeriumis. Vanaduse pensioni võiksid saada need töölised, kes nõutava aja on töötanud ja saanud 65-aastaseks. Töövoimetuse pensioni juures on nõutav teatud teenistusaeg, mis annab selleks õiguse.

— Pensioniseadus on avaldatud „Riigi Teatajas“ nr. 76 — 1936. a. Pensioniseaduse alla kuuluvad ka tööstusliku töö seaduse põhjal asutatud kindlustusühingute, haigekassade ja nende liitude teenijad. Haigekassad ja nende teenijad on kohustatud tasuma pensionikapitalimaksu aja eest 1. maist 1931. a. kuni käesoleva seaduse jõustumiseni, juhul, kui nad ei ole tasunud sama aja eest pensionikapitalimaksu § 156 p. 10 tähendatud seaduse põhjal, vaatamata sellele, kas need isikud on veel teenistuses või on teenistusest lahkunud.

Maks tasutakse sotsiaalministri poolt mää-

ratud tähtaegadeks, kuid mitte hiljem kui 1. jaanuariks 1940. a.

— Haigekassade apteekide vastu on eraettevõtjad alati olnud. Nende pealekäämisel võeti haigekassadelt vabamüügiapteegi avamise õigus, kuigi haigekassade ülesandeiks on arstiabi korraldamine ja ühtlasi ka arstimitega abistamine. Apteeki ei saa ka vaadelda kui puhtärilist ettevõtet, vaid kui tervishoidlikku asutust. Ei ole ka mingit eetikanõuet, mille järgi üksikud isikud, ka apteegi omanikena, peaksid tingimata ligimeste haiguste läbi rikastuma. Täiesti põhjendatud on, kui ka apteekide avamise ja pidamise õigus on neil asutustel, kel on ülesandeks rahva tervishoju eest võitlemine ja arstiabi korraldamine. Seda enam, et siin ei lähe apteegist saadud puhaskasu mitte üksikule isikule, vaid seda kasutatakse raviks ja abistamiseks.

Kuidas aga suhtuvad eraettevõtjad haigekassade apteekidele, näeme apteegiomaniiku R. Wallneri kirjutusest „Pharmacias“ nr. 9 — 1936. a. „Rohuteadlaste eetikakoodeksi küsimuse“ üle. Ta rõõmstab selle üle, et arstimise hinda ei saa alandada:

„Meie omad uusimad korraldused takistavad nüüd võistlust hindade alandamisega, mis on meile seni palju kahju teinud.“

Edasi peab R. Wallner mingiks eetikanõudeks, et „riigi- ja omavalitsuste maksnikega“ ei tohi võistelda.

„Eesti farmatsiaoludes on kurbloolus, mida vast kuski muus kapitalistlikus riigis ei tunta: meil on peale eraapteekide veel omavalitsuste ja haigekassade apteeki, mis lähevad välja võistlemisele eraapteekidega, riigi- ja omavalitsuste maksnikega. Eesõigustatud seisukordades koondavad nemad töö oma kätte, sundides kassaliikmeid ja omavalitsuste teenistuses olevaid isikuid võtma rohud nendest apteekidest ning meelitades teisi kodanikke ligi eraapteekidele ülejõu käiva hinnaalandusega. Ühes sellega lõhestatakse, kahjuks, rohuteadlased ja raskendatakse ühise eetilise platvormi leidmist, sest nendes apteekides teenivad rohuteadlased peavad täitma oma võhikute pere-meeste käskusid, mis ei ole mitte inspireeritud rohuteadlaste kutse-eetikast. Seisukord paraneks alles siis, kui omavalitsuste ja haigekassade rohuteadlased, õigustatud eriteadlastena, endid paneksid maksma ja täidaksid ühel viisil teiste rohuteadlastega tulevase kutse-eetikakoodeksi nõudmisi, vältides eraapteekidele hävitavat võistlust ja loobudes üleliigse töö koondamisest nendes eesõigustatud apteekidesse.“

R. Wallner näib pidavat seda mingiks kutse-eetika nõudeks, kui omavalitsuste ja haigekassade apteekide juhid ja teenijad loobuksid üleliigse töö koondamisest nendes apteekidesse. Muidugi valguks siis see üleliigne töö teistesse, ja ka R. Wallneri apteeki. Iilus, kuid vildak kutse-eetika, mida see härra soovib. Tõeline kutse-eetika aga nõuab, et ka omavalitsuse ja haigekassade teenistuses seisvad isikud oma kohustusi täidaksid kohusetruult ja täie anduvusega. Niipea kui aga omavalitsuste ja haigekassade apteekide juhid ja teenijad unustavad oma kohustused ja isegi

meelega ja sihilikult hakkavad eraettevõtjate huvides arstimite ostjaid oma apteekidest juhtima võõrastesse, eksivad nad igasuguse eetika vastu ja — vallandatakse. Nendele soovitada loobumist töö koondamisest oma apteeki, ei ole õiglane.

Apteegid on vähesel rohuteadlasil: apteekide arv on piiratud. Rohuteadlased on harilikult ikkagi töövõtjad, palgateenistuses seisvad eriteadlased. Et neil parem oleks teenida eraettevõtja apteegis kui omavalitsuse ja haigekassa apteegis, on enam kui küsitav. See oleneb tööandjast, palgast ja muudest töötingimustest. Omavalitsuse ja haigekassade apteekides ei ole palgad ja töötingimused halvemad kui teistes apteekides. Omavalitsuse ja haigekassade apteekides on neil ka haiguskindlustus ja pensioniõigus. Ei ole rohuteadlased ka ainukesed eriteadlased, kes on omavalitsuse ja haigekassade teenistuses. Ka arstid on haigekassadega ja omavalitsustega teenistusvahekorras, omavalitsuste teenistuses on õigusteadlasi, majandusteadlasi, arhitekte, insenere ja igasuguseid spetsialiste. R. Wallneri vaatevinklist tuleb siis ka nende kohta ütelda: „... peavad täitma oma võhikute peremeeste käskusid, mis ei ole mitte inspireeritud... kutse-eetikast“. Ka omavalitsuste ja haigekassade apteekidel on rohuteadlastest juhatajad, kes oma võimete poolest ei ole harilikult mitte nõrgemad kui eraettevõtjate apteekide juhatajad, R. Wallner ühes arvatud.

See, et Eestis on veel peale eraettevõtjate apteekide ka omavalitsuste ja haigekassade apteegid, ei ole mingi kurbloolus, vaid apteekide avamise poliitikat tulekski juhtida nii, et eelistatakse nende ühiskondlike asutuste apteeki, kes on rahva tervishoju ülesannete teenistuses. Haigestunud kodanikud, ka haigekassade liikmed, kes vajavad arsti-meid, ei või olla abinõuks üksikute eraettevõtjate, R. Wallneri terminoloogia järgi „riigi- ja omavalitsuste maksnike“, rikastamiseks, kuigi riik ja omavalitsus saab seda suurema maksu, mida enam see üksik-isik teenib puhastulu. Ümberpöörduvalt: apteegid on vajalised selleks, et oleks võimalik arsti- ja rohuabi anda haigeile. Ka haigekassade apteegid tasuvad makse.

R. Wallneri seisukohtadest võiks järeelda, et ka kaitsevää apteegiasjanduse erikorraldused on üleaarused, sest selle läbi saavad kahju „maksnikud“. Kuid „Pharmacia“ samas numbris kirjutab teine rohuteadlane: „Kaitsevää varustamiseks arsti- ja rohuabiaga peaaegu igas riigis on loodud erikorraldused ja eriasutised“. Samuti on põhjendatud ka omavalitsuste ja haigekassade apteegid. Sellega, kui Eestis on kümnekond apteegi-erettevõtjat vähem, nende asemel on apteegid omavalitsustel ja haigekassadel, ei kannata apteegiasjandus, rohuabi, rohuteadlaste kutse-eetika ega ka maksuvalitsus, küll aga võidab ravikorraldus, rahva tervishoid ja rahvas.

Need kitsendused, mis piiravad omavalitsuste ja haigekassade apteekide avamise õigust, tuleb kaotada, sest need takistavad ülesannete täitmist ega ole kooskõlas rahva tervishoidlike huvidega. Need kitsendused ka

kaotatakse, kuulugu selleks siis aega enam või vähem. Omavalitsustele ja haigekassadele tuleb edaspidi anda täieline võimalus vabamüügiapteekide avamiseks.

— Avalikele tööle Poolas on mahutatud umbes 120.000 töötut.

— Kutsehaiguste vastu kindlustamise seadus anti 4. mail 1936. a. Argentiinas.

— Kutsehaiguste vastu kindlustamise seadus pandi maksma Kuubas.

— Sotsiaalkindlustuse teostamine Egiptuses on käsil.

— Põllutöölise leskede ja vaestelaste kindlustamine tuleb teostamisele Itaalias.

— Pimedate ja kurtide pensioniseadus Norras on elluviimisel.

— Vanaduse ja invaliidsuse vastu ja järelejäanute kindlustamise seadus Tšehhoslovakkias on maksev juba 10 aastat. Seadus anti 1. juulil 1926. a. Tánavu märgiti 10-aastast kestvust ja selle tulemusi.

Töökaitse.

— Töölepingute uus seadus on tulemas.

— Tööinspektsiooni uus seadus on avaldatud „Riigi Teatajas“ nr. 77 — 1936. a. Sisust edaspidi.

— Minimaalpalkade maksmapanekut nende tööalade kohta, kus seda tarvis, pooldas H. Reiman, riigi statistika keskbüroo üldbüroo juhataja, oma kõnes, mis peeti Tallinna vahuslaste klubis. Töötasu on isegi alla 10 senti tunnis. Sõnavõttudel väitis kaubandus-tööstuskoja esindaja K. Mauritz, et töötasu määravaks teguriks on tööstuse kandejõud, prof. P. Kogerman manitses arvestama töölise produktsiooni, turgu jne.; Eesti Panga direktor J. Jaakson rõhutas ka tööstuse kandejõu küsimust ja meie kaupade ekspordivõimalusi.

Et aga kandejõud pole alati madalate palkade põhjuseks, seda näitab tegelik elu, kus ettevõtted teenivad hiiga kasu, kuid palgad püsivad madalaina (näiteks kummitööstus „Põhjala“, šokolaadi-, tekstiil-, tselluloosi-, trikotaaži-, kiviöli- jne. tööstused).

— Streike oli „Eesti Statistika“ andmeil 1935. a. 27, puudutades 423 ettevõtet 5043 osavõtjaga, mis teeb streigist puudutatud ettevõtete arvust 78,6%. Kaotsi läks tööpäevi 45.000, streigist osavõtnud töölise kohta 8,9 tööpäeva. Kaotsiläinud palgasumma on 89.030 kr., streigist osavõtnud töölise kohta 17,7 kr.

1934. a. oli 10 streiki 12 ettevõttes 1369 osavõtjaga ja 2207 kaotsiläinud tööpäevaga.

Streigi põhjuseks oli 1935. a. 24 juhul palganõudmine ja 3 juhul muud põhjused. Streiginõudmised rahuldati täieliselt 28,3%, osaliselt 42,8% üldarvust, 28,9% jäi rahuldamata.

Kollektiivlepingute vastu seisib suur osa tööandjaid.

Streigid lahendati asjaomaste poolt otsuste läbirääkimiste kaudu.

— Põllutöölise arvu suurendamiseks nõuab põllutöökoda tööturu korraldamist üle riigi, 1. maist kuni 1. oktoobrini riiklike, ühiskondlike ning juuli- ja augustikuus tööstusliku töö pidurdamist, et töölisi juhtida tol ajal põllutööle, välismaalt töölise sissetoomist, koolinoorsoo, eriti algkoolilaste rakendamist põllutööle, põllutöölisele töökohale sõidu soodustusi, põllutöölise hindamist ja premeerimist, põllutöölise kindlustamist, tööraamatuid, tööde mehhaniseerimist ja selleks — odavaprotsendilist ja pikaajalist krediiti.

Meie arvates tuleb kõigepealt selgitada,

kas ja mis põhjusil on põllutöölisest mõnes kohas puudus. Samuti tuleb parandada põllutöölise töötingimusi, tõsta töölise kultuurset ja tervislikku taset ja maal ehitada töölisele elukortereid.

— Kutseühingute seadusi anti Rootsis ja Luksemburgis. Seadusega kindlustatakse töölisele ühinemise ja liitumise vabadus. Kutseühingusse kuulumine on vabatahtlik.

— Uus ühislepingute seadus Prantsusmaal pandi maksma. Kollektiivlepinguid tööandjatega võivad sõlmida kutseühingud.

— Töökaitse alal Prantsusmaal on suuremateks uuendusteks: 40-tunniline tööndal, 2-nädalaline palgaga puhkeaeg ja kollektiivlepingute seadus.

— Uus töökaitse seadus Belgias. Seadus käsitleb palgamaksimist, tööaega ja palgaga puhkeaega. Osalt pannakse maksma 40-tunniline tööndal. Normaaltööpäev on 8-tunniline. Palgaga puhkeaega on aastas 6 päeva.

— Nädala puhkepäeva eest Mehhikos maksetakse töövõtjale üks kuuendik nädalatasust, kui aga töövõtja puhkepäeval tööd teeb, siis kahekordne päevatasu. Puhkepäeval töötamine on võimaldatud paratamatul juhul.

— Töökaitset P.-Ameerika Ühendriikides on püüdnud arendada president, kelle ettepaneku kohaselt tuleb teostada 8-tunniline tööpäev ja 40-tunniline tööndal, alla 16-aastaste poiste ja alla 18-aastaste tüdrukute tööjõu kasutamine on keeldud (selle vanaduseni peavad noored õppima). Ka käsitlevad presidendi ettepanekud palku ja töertervishoidu.

— Pagarite öötöö kohta Jugoslaavias anti uus seadus, mille järgi ühe vahetusega ettevõttes peab öine puhkeaeg kestma kella 15 ö. — kl. 3 h., kahe vahetusega — kella 19 ö. — k. 3 homm.

Tööaeg ei või kesta tööstusettevõtteis üle 8 tunni ja käsitööettevõtteis üle 10 tunni.

Pühapäevarahu peab olema ühe vahetusega ettevõttes täiepäevast kella 15 kuni esmaspäeva homm. kella 3-ni; kahe vahetusega käitises laup. kella 19 ö. kuni esmasp. kella 7-ni.

— Eesti ametiühingute ümberkorraldamine on praegu teostamisel. 22. sept. eemaldati sisekaitse ülemal poolt E. Töölisühingute Keskkliidu senine juhatus ja asendati see uuega. 8. okt. oli uue juhatuse poolt Tallinna kokku kutsutud kutseühingute esimeeste ja sekretäride konverents, kus valitsuse esindajad andsid ülevalte neist alustest, millele edaspidi

Eesti kutseühinguline liikumine rajatakse. Uued ühingud kujuneksid nagu senisedki kutsete järgi, neid ühendaks liit. On ette nähtud ka võimalus maakondlikult liituda, kuna üleriiklikult oleks keskliit.

Uute kutseühingute korraldus, õigused, kohustused ja ülesanded märgitakse täpsemalt seadusega, mille üksikasjad selguvad edaspidi.

Oma kõnes tähendas sotsiaalminister O. Kask, märkides, et tänavu saab Eesti ametiühinguline liikumine 30-aastaseks, et:

„Kui võtta seda teed, mida mööda ametiühingutel selle aja jooksul on tulnud käia, siis on see päris Kolgata-tee olnud. Tule-tame meelega riigi algpäevilt kõiki neid teravaid võitlusi ametiühinguis, neid poliitilisi võitlusi, mis on nõudnud riigivõimu vahelesegamist. See sisemine võitlus on töölistele palju kahju teinud.“

See ministri hinnang on õige.

Võtame vaid mõned näited. Juba Eesti riigi algpäevil tabas kutseühinguid raske löök: nende kongressi liikmed võeti kinni ja osa neist lasti Irboskas maha. See inimene aga, kes esitas kongressil laialisaatmise aluseks võetud resolutsiooni, hoidis ennast mõnd aega varjul, siis hakkas tegutsema rahva esindajana, ajajooksul poetas end jällegi kutseühingule lähedale, kuni 1934. a. ta kõrvale suruti. Siis asus ta kahtlustama keskliidu tegelasi. Sisevõitlust on kutseühinguis olnud rohkesti, osalt nende jõududega, kes tegutsesid ka kurval Irboska sündmuste ajal, püüdes siis oma kätte valitsemist kutseühinguis.

1935. a. kongress kõrvaldas poliitilised tegelased, keskliidu juhatuse, kus on 15 inimest, pääsis ainult kaks poliitilist tegelast. Teiste asemele valiti töölisid ja teenijad, tegeliku töö juurest.

Uus juhatas asus seisukohal, et kutseühingud ega nende keskliit ei tohi muutuda mingiks poliitilise partei kutseühinguks või filiaaliks. Et maha raputati poliitilisparteilised mõjutused, selle tulemuseks oligi, et kutseühingute liikmete arv tõusis aastaga 5 tuhandelt 12 tuhandeni ja kutseühingud saavutasid tööliste palgaolude parandamise alal tunnustatud tagajärgi, aga mõjutasid ka muidu tööliste sotsiaalse olukorra parandamist. Tööliste kutseühinguis kadus sisevõitlus, kutseühinglased tundsid endid ühise perena, võitlust poliitilise meelsuse pärast ei olnud, sest ei tegeldud enam mõne poliitilise partei käsilasega.

Kes aga rahule ei jäänud, olid — endised „sotsialistid“ „Rahva Sõnaga“ eesotsas. See leht, kes ka varem oma kirjutustega on Eesti tööliikumisele palju kahju teinud, asus järjekindlalt keskliitu ja ta tegelasi kahtlustama.

„Rahva Sõna“ kahtlustas keskliitu ja ta tegelasi „ühisväerinna“ loomises kommunisti-

dega, valitsusevastases tegevuses jne. Kahtlustati ja näidati näpuga tegelastele, küll joone peal, küll joone all. Näis, nagu see olekski selle vähehoetava lehekese ülesanne. Neid artikleid septsesisid E. Joonas, O. Gustavson (Mos Kiito) j. t. Isegi keskliidu nõukogu koosolekugi kirjeldus toodi ebaõigesti. Ei olnud mingeid piire kahtlustustel.

Et need kahtlustused õiged ei olnud, ruttatav nüüd ka „Rahva Sõna“ ise tagantjärele, kui keskliidu juhatuse juba eemaldatud, omapäraselt ja väga iseloomulikult tunnustama. „R. S.“ kirjutab 25. sept. 1936. a.:

„Kuigi omal ajal — praegu tagandatud juhatuse tegevusse astumise algpäevil — karustust avaldati ja teatud kriitikaga uute juhatusliikmete võimeisse ning ilmesse suhtuti, siis näis pärastine keskliidu tegevus, võib-olla töölishulkade eneste mõjutusel, need kahtlused hajutatav. Tundus, et keskliit mitte pole läinud seda kitsast spetsiifilist kallakut mööda, mida algul kardeti.“

Kahtlustusi nimetab nüüd „R. S.“ ainult karustuse avaldamiseks ja kriitikaga suhtumiseks! Aga sedagi hilja, liig hilja, alles siis, kui „Rahva Sõna“ mooramehena oma töö on juba teinud.

Nüüd, „Pvl.“ ühe sõnumi puhul, ruttavad endised keskliidu juhid, kes 1935. a. kongressi poolt kõrvale jäeti, ka õiendama, et „ei vasta tõele, nagu oleksime me arendanud vabaametiühingulise keskliidu vastast tegevust“. Sellele õiendusele on alla kirjutanud: O. Gustavson, B. Eilman, A. Ostra-Oinas, K. Must, K. Tulp, E. Pesur, J. Norman.

Missugused need „vabad ametiühinglased“ on, näitab juba K. Must, kes oli varem küll raamatukõitja, kuid nüüd juba mõnd aastat on veoautode ja paemurdude pidaja. Ta on trükitööliste ühingust välja heidetud. Kui paemurrutöölistel oli palgavõitlus, mida töelised toetasid streigiga, oli see härra läbi-rääkimistel ettevõtjate esindajaks. Niisugune on siis „vabaametiühinglase“ tegevus. Ja see härra oli keskliidu enne 1935. a. koosseisu päevil keskliidu sekretäriks!

Teistest allakirjutajatest on tööline ainult J. Norman. O. Gustavson on endine algkooli-õpetaja, nüüd pildilehe toimetaja, B. Eilman ei ole tööline enam olnud ligi mõnikümme aastat, A. Ostra-Oinas on vabrikute direktori ja rikka tulundustegelase abikaasa, K. Tulp — riigikontrolli kõrgema ametniku ja majade omaniku abikaasa, E. Pesur veoäri omanik.

Kutseühingulist liikumist peavad kandma töölisid ise. Kutseühingud on tööliste majandusliku, kultuurilise ja sotsiaalse olukorra parandamise eest võitlevad ja tegutsevad ühingu, mitte aga vaeste hoolekande seltsid, kus võiksid ajaviiteks töötada heategevad vabrikute direktorite ja miljonäride proudid ja peened härrad.

Tervishoid.

— Ravimaks ja arstitasus. Tallinna linna keskhaigla ravimaksu suurendati 8. okt. volikogu otsusega, samal koosolekul, kus määrati

ka isikumaks. Haigla päevaraha suurendamine toob lisakulusid ka haigekassadele, kelle haigeid tuleb ravida ka keskhaiglas. Väga imelik on

linnavolinik R. Jõulu, Tallinna ühishaigekassa juhatuse liikme, põhjendus volikogu koosolekul, kus ta „Uudislehe“ järgi on lausunud, et „juba nüüd tekib inimestel raskusi haigemaja ravimaksude tasumisega ja võib arvata, et kõrgendatud takside juures laekumine on veel visam. Kuna aga ees seisab haigemaja laiendamine, tuleb kõrgendatud taksidega leppida.“ Ebaõige on see väide seepärast, et linnaomavalitsusel on terve rida makse ja tuluallikaid, mis peavad katma kulud rahva hariduseks, rahva tervishoiuks, rahva heaolu eest hoolitsemiseks jne. Seni, kui need tuluallikad olid vähemad kui nüüd, kus tuleb juure ka raske isikumaks, olid kulud kaetud. Nüüd aga hakatakse keskhaiglas ühel ajal isikumaksuga võtma ravi lisamaksu. Haigla laiendamist ei ole õiglane teostada erimaksuga.

Tallinna keskhaigla päevaraha suurendamist ei saa kuidagi pidada põhjendatuks, kuna senine ravimaks oli juba küllalt kõrge. Siin tuleb arvestada inimeste kandejõudu.

Sama R. Jõulu ei pea õigeks, kui arstid saavad arstlike toimingute ja operatsioonide eest eritasu. Eritasu tuleks küll võtta, kuid see mingi haigla kasuks. Sellane seletus on jällegi tühine. Meie arvates peab ka arst oma töö eest saama tasu. Kui näiteks sünnitusarst annab öösi arstiabi või teeb isegi operatsiooni, siis ei saa nõuda, et ta teeks seda tasuta ja tema senine tasu läheks „haigla laiendamiseks“. Või arstile tuleb määrata kuupalgana nii kõrge tasu, et sellega kõik ta tööd ja toimetused oleksid hinnatud. Ei tee ka kingsepp R. Jõulu ühtki saapapaari ei tervele ega haigele tasuta, ärgu tulgu ta siis haiglaasjanduse eriteadlasena ka arstidelt nõudma tasuta tööd.

— Äri- ja kontoriteenijate haiguskindlustuse seaduse eelnõu põhialuseid on arstide koda arutanud ja asunud seisukohale, et need vajavad täiendamist määramisega 1) et kindlustatute ravimine peab olema korraldatud vaba arstivaliku põhimõttel nii, et sellest või-

malduks osavõtt igale arstile, kes selleks avaldab soovi; 2) et kõik kassale laekuvad summad peavad leidma kasutamise vastavaid kassa eesmärgile kindlustatuile tegeliku arstiabi võimaldamiseks ja et keeldud on nende summade mahutamise asutustesse, kinnisvaradesse või muuks ravieesmärgist erinevaks otstarbeks kasutamise; 3) et väärnähtuste pidurdamiseks osutub otstarbekaks eelnõus näha ette kindlustatute osavõtt ravikuludest minimaalsel määral.

Jättes kõrvale esimese punkti peab tunnistama, et teise punkti otsustamisel on lähtutud seisukohtadest, mis peaksid arstidele olema võõrad: tahetakse keeldu haiguskindlustuse asutusele oma ülesannete teostamiseks sanatooriumide, raviasutuste, apteekide, suvekolooniate, haiglate jne. avamine. Sellane seisukoht on seda võõrastavam, et kui haigekassad neid asutusi ei ava, peavad nad kasutama eraalgatuse, eraettevõtjate omi, mis suurendab asjatult ravikulusid. Arstide kojal ei tule asuda eraettevõtjate huvide kaitsele, vaid ta peaks ka oma poolt kaasa aitama selleks, et haigekassad saaksid oma ülesannete täitmiseks tarvilised asutused.

Piirata haigekassade õigust kinnisvarade omandamisel, kui see osutub neile kasulikuks, on lubamatu: sellega võib toime tulla ainult väga reaktsiooniline ja lühinägeline mõtlemisviis, mis ei salli ühiskondlikke ja rahva omabi ettevõtteid, vaid oma töökspidamisis tahab kõikjal näha üksikut isikut ettevõtjana.

Ei ole ka õige, kui nõutakse, et kõik kassale laekuvad summad tuleb kasutada tegeliku arstiabi võimaldamiseks. Neist tuleb maksa ka — abiraha haigetele ja sünnitajatele, samuti matuseraha.

Haige tervenemiseks, kel puudub toit ja üldse ülalpidamine, ei aita veel arstiabi ega rohud. Ka ülalpidamist võimaldavad haigekassad kõikjal kinnitatuile tol ajal, kus need on töötasuta. Ei saa ka Eestis teisiti.

Mis puutub kindlustatute osavõttu ravikuludest, siis selleks on haigekassamaks. Ei tule ka „väärarvituste pidurdamisega“ opereerides liialdada.

Küsimusi ja vastuseid.

1. Kas saab üksik tööandja üles ütelda kollektiivlepingu, mis on sõlmitud töövõtjate ühe kutseühingu ja rea üksikute tööandjate vahel?

Vastus: eitav

Tariifi- (kollektiiv-) lepingud jagunevad selle järgi, kes neid on sõlminud, ühe- ja mitmeliikmeliseks. Üheliikmelised tariifilepingud on seesugused, kus sõlmijaiks on kummaltki poolt üks ühing või üks tööandja tööandjate poolel. Mitmeliikmelisi tariifilepinguid sõlmivad kas töövõtjate poolel rida ühinguid või tööandjate poolel rida tööandjaid või nende ühinguid. Eesti tariifioiguse iseärasuseks on, et mitmeliikmeliste tariifilepingute juures ei ole lepingu pooleks igauks reast ühinguist või tööandjaist, vaid kõik ühel poolel esinevad ühingud või tööandjad koos. Kuna lepingut saab üles ütelda ainult lepingu pool, s. o. lepingu sõlminud

tööandjad koos, siis ei saa seda teha üksik tööandja, sest ta ei ole lepingu pool ja tema ülesütlamine on kehtetu. (Kollektiivlepingute seaduse § 9, 1, 5.)

2. Kas vabaneb tööandja, kes on kollektiivlepingu sõlminud tööandjate ühingu liikmeks, kollektiivlepingust tööandjate ühingust väljaastumisega?

Vastus: jaatav.

Kollektiivlepingute seaduse § 4 järgi loetakse tariifiosaliseks muuseas tööandjad, kes on tariifi- (kollektiiv-) lepingu sõlminud ühingu liikmeks, või üksikud tööandjad, kes on vahetult lepingu sõlmijaiks. Kuna lepinguosalisest tööandjate ühingust väljaastunud üksik tööandja ei ole enam tööandjate ühingu liikmeks ega ole ka ise lepingu sõlmija, siis tariifilepingu tema suhtes enam ei kehti, kuna

ta on sellest vabanenud väljaastumisega tööandjate ühingu. Et vältida seesugust võimalust, tuleb töövõtjate kutseühingul keelduda sõlmimast tariifilepinguid tööandjate kutseühingutega ja seda teha üksiku tööandjate, või veel parem, üksiku tööandjaga.

Teistes maades kehtib norm, mis tööandjate hilisema möödahiilimise tariifilepingust vältib, nimelt on seal tariifiliselt tööandjate poolele üksikut tööandjad või lepingu sõlmimise ajal tööandjate ühingu liikmeks olevad tööandjad.

3. Kas käitise juhataja võib ühekülgsest tühistada tööstusliku töövõtjaga töölepingu, kui see osutub mittevõimeliseks täitma endale võetud tööd?

Vastus: eitav.

Põhjused, millistel käitise juhataja võib tühistada ühekülgsest töölepingu, on ette nähtud tööstusliku töö seaduses (TTS) § 62, ja ainult selles. Muid põhjusi ei ole. Eriti ei tule ka arvesse, kuigi meil üldiselt arvatakse vastupidist, Balti Eraseadus (BES) tööstusliku töö alal üldse ja töölepingu ühekülgse tühistamise (BES § 4188) alal eriti.

TTS § 42 määrab, et tööliste palkamine toimub teenistuslepingute kohta käivate üldiste seaduste alusel, TTS-s tähendatud lisanditega. Käesolev norm sisaldab endas viidet teistele normidele. Tuntakse aga kaheksaguseid viiteid, ehtsaid ja ebaehtsaid. Ebaehtsa viide juhatatakse teisele, kindlalt määratud seadusele. TTS § 42 aga seda ei tee, eriti ei juhi ta BES-ile. See selgub esiteks §-i sõnastusest ja teiseks asjaolust, et BES üldse kogu Venemaal ei kehtinud, nagu TTS. Seepärast TTS ei võinud üldiselt BES-ile juhtida. Ehtsaid viited aga juhivad samade, analoogiliste õiguseinstituti juure. Teenistuslepinguid käsitlev osa aga ei ole samane TTS eeskirjadega, vaid on nendega vastolus, sellepärast ei saa BES (§§ 4172—4191) TTS-e ehtsa viite puhul tulla täiendavalt arvesse. Ei ole üldse muid töölepinguid üldiselt käsitlevaid seadusi (välja arvatud vahest kollektiivlepingute seadus ja meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seadus), sellepärast töölepingute korraldajana ja ühekülgse tühistamise põhjuste määrana tuleb arvesse vaid TTS.

Vastuvaidlemata on aga selge, et ühekülgsest ei saa töölepingut tühistada, tarvilise ülesütlemise ajata, töövõtja töösakmatuse tõttu, sest kuuepäevane n.-n. prooviaeg, millal töövõtjale ei olda kohustatud välja andma palgaraamatut (TTS § 95), s. t. töölepingut sõlmima, pidi andma küllaldase võimaluse selgeks teha ta töösakmatust ja selle puudumisel lepingu, mis töölepingu sõlmimiseni on teenistusleping, tühistada BES § 4188 korras töösakmatuse tõttu.

Neil põhjusil tuleb esitatud küsimusele vastata eitavalt.

4. Kes on kohustatud TTS-e eeskirjade järgi abiraha maksma töölisele, kes on haigekassa liige, kes on haigestunud ja kelle haigus on tingitud varem aset leidnud õnnetusjuhtumist, mille kohta kindlustusühisuse ja vigasaanu vahel kokkulepe juba on olemas, mille järgi vigasaanule on määratud kindlustustasu töövõime kaotuse puhul?

Vastus: haigekassa.

TTS § 384 põhjal saavad õnnetusjuhtumite vastu kindlustatud isikud kindlustusühisuselt kindlustustasu, kui nad töövõime kas täieliselt või osaliselt on kaotanud, ja nimelt TTS § 389 põhjal määratakse vigasaanule, kes on haigekassa liige, abiraha ta $\frac{2}{3}$ töötasu suurus, alates neljateistkümnendast nädalast õnnetusjuhtumi päevast arvates. Seda abiraha maksetakse kas töövõime tagasisaamise päevani või pensioni määramise puhul päevani, millest alates tal on õigus pensioni saada. TTS § 433 järgi võivad vigasaanu kui ka kindlustusühisus kolme aasta jooksul, pensioni määramise otsustamise päevast arvates, nõuda uut arstlikku järelevaatust. Tähenab, pärast kolme aasta möödumist ei või kindlustusühisuse ja vigasaanu vahel üldse enam tekkida uusi kohuseid ja õigusi kord asetleidnud õnnetusjuhtumi pärast, nende vahekorrd piirdub vigasaanule pensioni maksmisega, kas kokkuleppel või kohtuotsuse põhjal. Kui niisugune haigekassa liige haigestub, missugune haigus on tingitud kord aset leidnud õnnetusjuhtumist, peab ta pöörduma haigekassa poole. Abiraha saamise põhjuseks on TTS-e §§ 309, 310 311 põhjal ainult õnnetusjuhtumist tingitud vigastus ja haigus. Seadus ei tunne aga niisugust iseliki haigust, mis on tingitud õnnetusjuhtumist. On kassaliige haigestunud, siis on tähtsuseti asjaolu, mis on olnud haiguse põhjuseks, kas kord aset leidnud õnnetusjuhtum või mõni teine põhjus, ja ta saab abiraha kui haige TTS § 311 p. 1 põhjal. (Rk. tsiviilos. nr. 637 — R — 1935. a.)

5. Kas võib tööstusliku käitise tööline, kellele on antud palgaraamat ja kellelgi lõpparve palgaraamatus on peetud, pärast töölt lahkumist nõuda saamata jäänud ületunnitöötasu?

Vastus: eitav.

Riigikohus on seletanud, et palgaraamatusse kantakse kogu teenistustasu määr ja igakordne tasu maksmine, ka ületunnitööde tasu. Kuna palgaraamat on tööliste käes, võib ta alati protestida ebaõigete ja puudulike sissekannete vastu. Ei ole ta aga protesti avaldanud selle kohta, et tal midagi on jäänud saamata, n. ületundide eest, siis loob säärane asjaolu eelduse, et ta on kõik kätte saanud, ja töölisel pole õigust pärast töölt lahkumist hakata tunnistajatega ümber lükkama palgaraamatu sissekandeid ja taotella veel mingit lisatasu peale palga, mis ta lepingu tingimuste kohaselt on saanud. (Rk. toim. nr. 1949 — 1933. a.; 26, 1934. a.)

6. Kas tööline, kes TTS-e § 55 põhjal on kohtult nõudnud ainult tähtsajaks maksmata teenistustasu, võib hiljem nõuda TTS-e § 51 põhjal veel iseseisvalt viivitusraha?

Vastus: eitav.

Riigikohus on seletanud, et TTS-e § 51 ettenähtud viivitusraha (kuuendik kuni kolmandik prots. ööpäeva eest) ei ole avalik-õiguslik trahv, vaid on töölisel kuuluv õigus ning riigivõimudel pole selle sissenõudmisega omal algatusel mingit tegu. Seepärast, kui tööline on nõudnud vaid TTS-e § 55 ja samal ajal ka mitte § 51 põhjal, ja pole endale säilitanud seda õigust edaspidiseks, siis pole tal õigust seda viivitusraha (BES §§ 3543, 3421 põhjal) hiljem taotella iseseisva nõudega. (Rk. tsiviilos. nr. 683-R ja 271-K, 1935. a.)

SISU: 1) Hambaravi tähtsus — Dr. J. Waldmann. 2) Palgalise puhkeaja õigus — J. Rebane. 3) Raskusi praegu maksva haiguskindlustuse seaduse teostamisel ja nende kõrvaldamise võimalusi — K. Lukk. 4) Haigekassa eelarve — V. Luksupp. 5) Haigekassa aruanne — Ed. Rosenberg. 6) Sotsiaalkindlustusest Saksamaal. 7) Haigekassade päev. 8) Theodor Jürgenson 50-aastane. 9) Sotsiaalkindlustus. 10) Töökaitse. 11) Tervishoid. 12) Küsimusi ja vastuseid. 13) Toimetusele tulnud kiri. 14) EHL teateid.

Vastutav toimetaja *Karl Lukk*. Tegev toimetaja *L. Johanson*. Väljaandja *Eesti Haigekassade Liit*. Ilmunud 16. oktoobril 1936. a.